

คำนำ

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นภายใต้โครงการ “การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบโลจิสติกส์โรงพยาบาลชุมชน” ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จากประสบการณ์ของผู้เขียนในการให้คำปรึกษาด้านโลจิสติกส์ในโรงพยาบาลอ้างอิงหลักการโลจิสติกส์และซัพพลายเชนคณะผู้เขียนหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์และจุดประกายงานโลจิสติกส์ในโรงพยาบาลต่อไปได้

รศ.ดร.ดวงพรรณ กริชชาญชัย
ดร.โสภณ เมืองชู
พุทธิชาติ อิ่มเดชา
พญ.ปฐมา กิตติสุวรรณ์

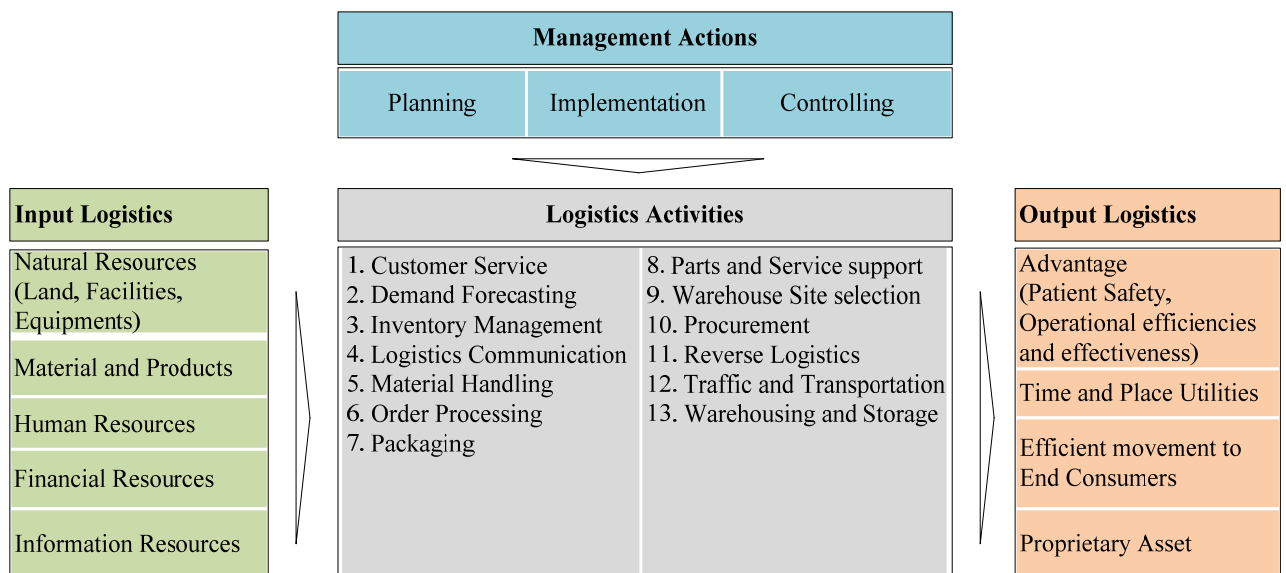
โลจิสติกส์ภายในโรงพยาบาล

ความปลอดภัยในการรักษาพยาบาลผู้ป่วย (Patient Safety) ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทางการแพทย์เป็นอย่างมาก โดยกระบวนการในการรักษาแต่ละขั้นตอนมีความเสี่ยงต่อการเกิดข้อผิดพลาดได้

โรงพยาบาลเป็นองค์กรที่มีผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ เช่น ยาและเวชภัณฑ์ อุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ เป็นต้น ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีผลกระทบต่อชีวิตผู้เข้ารับบริการทางการแพทย์ แต่การไหลของวัสดุ คน และข้อมูลในโรงพยาบาลมีความซับซ้อน ทำให้แต่ละหน่วยงานในโรงพยาบาลยังไม่สามารถเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ระบบไม่มีข้อมูลในการติดตามและสอบย้อนกลับยาและเวชภัณฑ์ ในกรณีที่เกิดผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์เกิดปัญหาหรือต้องเรียกคืนสินค้า

โลจิสติกส์ เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการไหล ซึ่ง Stock และ Lambert(2001) ได้นิยามการไหลนี้ไว้ใน 3 รูปแบบคือ

- 1) สินค้า/บริการ (Material Flow) เป็นการไหลในรูปของ Physical Movement
- 2) ข้อมูล (Information Flow) เป็นการไหลของข้อมูลเพื่อการสื่อสาร เช่น ต้องการสินค้าอะไร จำนวนเท่าใด ราคาสินค้ากี่บาท เป็นต้น
- 3) เงินหรือผลตอบแทนอื่น (Financial Flow) เช่น ค่าสินค้าหรือบริการที่ต้องจ่ายเพื่อแลกกับสินค้าหรือบริการที่ได้รับ และการไหลที่เกิดขึ้นนี้มุ่งเน้นความสำคัญที่ตัวสินค้าหรือบริการเป็นหลัก โดยมีเป้าหมายว่าไหลอย่างไรจึงจะเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้นเพื่อตอบโจทย์ประสิทธิภาพนี้ ระบบโลจิสติกส์ถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของ 13 กิจกรรม ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 : กิจกรรมพื้นฐาน 13 กิจกรรมบนระบบโลจิสติกส์

1. องค์ประกอบของระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาล

นอกจากนี้ในการศึกษาระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาลจะครอบคลุมใน 2 มิติ ไปพร้อมกันด้วยคือ มิติ การจัดการกระบวนการ (Operation Management) และมิติการจัดการสารสนเทศ (Information Management)

ทั้งนี้ หากวิเคราะห์โดยภาพรวมระบบโลจิสติกส์สุขภาพทั้งในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ในระดับประเทศ ระดับขนาดกลาง เช่น โรงพยาบาลชุมชน หรือขนาดเล็กอย่าง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) สามารถมอง ได้เป็น 3 องค์ประกอบใหญ่ๆ นั่นคือ 1)การจัดการการไหล (Nodes & Links) 2)การบริหารจัดการทรัพยากร (Materials Management) และ 3)การจัดการสารสนเทศ(Information Management)

1.1 Nodes & Links

องค์ประกอบส่วนหนึ่งของระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาล ประกอบด้วย การขนส่งซัพพลายต่างๆ และการขนส่งสำหรับส่วนงานสนับสนุนบริการสุขภาพ จากจุดต้นทางเชื่อมโยง (Link) ไปยังหน่วยงานต่างๆ (Node) เพื่อโรงพยาบาลสามารถให้บริการต่อผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย Node คือ โรงพยาบาล และซัพพลายเออร์ ส่วน Link คือ กระบวนการทางธุรกิจ (Business Process) ระหว่างโรงพยาบาลกับซัพพลายเออร์ เช่น การสั่งซื้อ การผลิต การจัดเก็บ (ดวงพรรณ และโสภณ, 2556)

การปฏิบัติการโลจิสติกส์ในโรงพยาบาลจึงแบ่งได้ Node และ Link โดยพบว่ามี Node ที่เกี่ยวข้องอยู่ใน 3 กลุ่มงานคือ งานบริการผู้ป่วยนอก งานบริการผู้ป่วยใน และงานสนับสนุนบริการ มีรายละเอียด ดังนี้

1. งานบริการผู้ป่วยนอกรับผิดชอบงานบริการการพยาบาลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาโรคทั่วไป หรือรับการรักษาในคลินิกพิเศษที่โรงพยาบาลเปิดให้บริการ โดยไม่ต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล โดยทั่วไปแล้วผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาล มักเป็นผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ไม่จำเป็นต้องรอตรวจอาการ หรือเป็นผู้ป่วยที่มาพบแพทย์ตามนัดไว้เพื่อตรวจอาการเจ็บป่วย ซึ่งงานบริการผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลประกอบด้วย งานผู้ป่วยนอก (โรคทั่วไป, คลินิกพิเศษ) งานอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน งานฉีดยา-ทำแผล งานห้องผ่าตัด-วิสัญญี งานทันตกรรม งานห้องคลอด แพทย์แผนไทย และงานเวชกรรมฟื้นฟู (กายภาพบำบัด)

2. งานบริการผู้ป่วยในรับผิดชอบงานบริการการพยาบาลแก่ผู้ป่วยที่แพทย์รับไว้รักษาต่อในโรงพยาบาลเช่น ผู้ป่วยหนัก ผู้ป่วยที่รอผ่าตัด เป็นต้น โดยโรงพยาบาลให้การพยาบาลครอบคลุมต่อเนื่อง 24 ชั่วโมง ตามสภาพปัญหา และความต้องการในการดูแลรักษาของผู้ป่วยแต่ละรายตามแผนการรักษาของแพทย์ เฝ้าระวังอันตราย ภาวะแทรกซ้อน และแก้ไขปัญหาที่เกิดจากภาวะการเจ็บป่วยของผู้ป่วยใน

3. งานสนับสนุนบริการรับผิดชอบปฏิบัติงานร่วม หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยบริการผู้ป่วยนอก ผู้ป่วยใน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้งานบริการผู้ป่วยของโรงพยาบาลไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความพึงพอใจของผู้รับบริการ ตัวอย่างงานสนับสนุนบริการของโรงพยาบาล ประกอบด้วย งานเวรเปล งานเวชระเบียน ห้องปฏิบัติการเทคนิคการแพทย์ งานรังสีวินิจฉัยงานเภสัชกรรม หน่วยจ่ายกลาง-ซักritz งานโภชนาการ และงานคลังสนับสนุนอื่นๆ เช่น วัสดุการแพทย์ วัสดุสำนักงาน งานบ้าน เป็นต้น

จากข้างต้น สามารถสรุป Node ในกระบวนการโลจิสติกส์ในโรงพยาบาลทั้ง 3 กลุ่มงานที่เกี่ยวข้อง คือ งานบริการผู้ป่วยนอก งานบริการผู้ป่วยใน และงานสนับสนุนบริการ ได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่าง Node ในกระบวนการโลจิสติกส์ในโรงพยาบาล

งานบริการผู้ป่วยนอก	งานบริการผู้ป่วยใน	งานสนับสนุนบริการ
งานผู้ป่วยนอก	หอผู้ป่วยใน	เวรเปล
อุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน		เวชระเบียน-ห้องบัตร
งานฉีดยา-ทำแผล		ห้องปฏิบัติการเทคนิคการแพทย์
ผ่าตัด-วิสัญญี		รังสีวินิจฉัย
ทันตกรรม		เภสัชกรรม
งานห้องคลอด		หน่วยจ่ายกลาง-ซักกรีด
แพทย์แผนไทย		โภชนาการ
เวชกรรมฟื้นฟู (กายภาพบำบัด)		งานคลังสนับสนุนอื่นๆ
อื่นๆ -		

1.2 Materials Management

Material หรือสินค้า เป็นบุคคล วัตถุ หรือสิ่งของ ที่ไหลอยู่ในกระบวนการโลจิสติกส์ เพื่อบริการ หรือ สนับสนุนบริการให้โรงพยาบาลสามารถให้บริการตามขอบเขต การกิจที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งสามารถแบ่งสินค้า เหล่านี้ ออกเป็น 3 กลุ่มหลักๆ คือ ผู้ป่วย สินค้า และขยะ ตามรายละเอียดดังนี้

ผู้ป่วย	ครอบคลุมผู้ป่วยนอกที่มารับบริการ ผู้ป่วยใน ผู้ป่วยคลอด และผู้ป่วยรับส่ง ต่อมาจากโรงพยาบาลเครือข่าย และผู้ป่วยส่งต่อไปรักษาในโรงพยาบาลอื่น
สินค้า	ครอบคลุมยา อาหารผู้ป่วย เวชภัณฑ์ไม่ใช้ยา วัสดุทันตกรรม วัสดุชั้นสูง วัสดุการแพทย์ทั่วไป ครุภัณฑ์การแพทย์ เวชภัณฑ์ปลอดเชื้อ เครื่องผ้า และ วัสดุสำนักงานต่างๆ
ขยะ	ครอบคลุมขยะทั่วไป ขยะติดเชื้อ และขยะนำกลับมาใช้ใหม่

1.3 Information Management

ข้อมูลสารสนเทศ เป็นข้อมูลที่ผูกติด สัมพันธ์ หรือผลักดันให้เกิดการไหลของสินค้าในกระบวนการ โลจิสติกส์ของโรงพยาบาล ข้อมูลสารสนเทศเป็นตัวขับเคลื่อนที่ก่อให้เกิดการไหลต่างๆ ทั้งหมดในโรงพยาบาล ซึ่งสามารถแบ่งข้อมูลสารสนเทศออกเป็น 2 กลุ่มคือ ข้อมูลสัมพันธ์กับตัวผู้ป่วย และข้อมูลสัมพันธ์กับสินค้า ตามรายละเอียดดังนี้

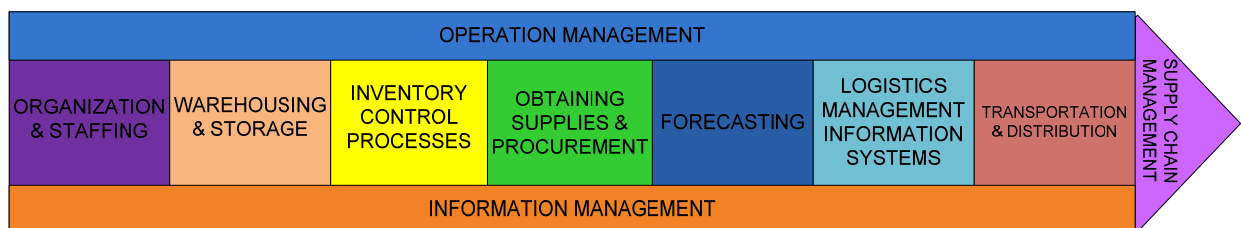
ข้อมูลสัมพันธ์กับตัวผู้ป่วย	เป็นข้อมูลสารสนเทศที่สัมพันธ์โดยตรงกับตัวผู้ป่วย เช่น ข้อมูลในเวช ระเบียนผู้ป่วย ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ผลการเอ็กซเรย์ รายละเอียดการส่งยาแก่ผู้ป่วย เป็นต้น
ข้อมูลสัมพันธ์กับสินค้า	เป็นข้อมูลสารสนเทศที่สัมพันธ์กับตัวสินค้า เช่น ยอดคงเหลือ คุณภาพ ของสินค้า ข้อมูลใบเบิกสินค้า ใบเบิกยาและเวชภัณฑ์ ใบนำส่งสินค้า ระหว่างหน่วยบริการต่างๆ เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาล

หลักการการจัดการห่วงโซ่อุปทานเกี่ยวกับการวางแผนและควบคุมกิจกรรมและทรัพยากรทั้งระบบ จึงได้สามารถนำมาวิเคราะห์การจัดการระบบโลจิสติกส์โรงพยาบาลในประเทศไทยได้ในการวิเคราะห์ระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาลสามารถแบ่งออกได้เป็น 7 ด้าน โดยแต่ละด้านสามารถวิเคราะห์ได้ 2 มิติคือ

- 1) หน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบดูแลกระบวนการโลจิสติกส์ (Organization and Staffing)
- 2) คลังหรือพื้นที่ในการจัดเก็บ รักษาสินค้า (Warehousing and Storage)
- 3) การจัดการสินค้าคงคลัง (Inventory Control Processes)
- 4) กระบวนการจัดหา จัดซื้อ หรือทำให้ได้มาซึ่งสินค้าที่ใช้ในหน่วยบริการ (Obtaining Supplies and Procurement)
- 5) การประมาณการพยากรณ์ความต้องการใช้สินค้า (Forecasting)
- 6) เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดการกระบวนการโลจิสติกส์ (Logistics Management Information System)
- 7) การขนส่งและแจกจ่ายสินค้าให้กับหน่วยบริการหรือผู้ป่วย (Transportation and Distribution)

การวิเคราะห์ระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาล 7 ด้าน 2 มิติ สรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 : ระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาล

2.1 หน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบดูแลกระบวนการโลจิสติกส์ (Organization and Staffing)

บุคลากรเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการดำเนินงานตามกระบวนการโลจิสติกส์ งานโลจิสติกส์ตามกรอบการศึกษานี้ ครอบคลุมกิจกรรมการคัดเลือกสินค้า ประเมินผู้ขาย ต่อรองราคา วางแผนการใช้และจัดหาสินค้า ประมาณการยอดการใช้งานสินค้า จัดเก็บและกระจายสินค้าให้ถึงมือผู้รับบริการ รวมถึงการบำรุง รักษาดูแลเครื่องมือและอุปกรณ์เช่น ขี้นวาสินค้า รถเข็น เทอโมมิเตอร์ เป็นต้น ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

ในโรงพยาบาลส่วนมากไม่มีแผนก ฝ่ายหรือหน่วยงานโลจิสติกส์ในแผนผังองค์กรโดยเฉพาะ การดำเนินงานใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานโลจิสติกส์ เช่น การคัดเลือกสินค้า จัดหาหรือจัดซื้อสินค้า เก็บรักษาสินค้า และจัดส่ง แจกจ่ายสินค้า อยู่ภายใต้ขอบเขตงานของฝ่ายหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบสินค้านั้นๆ กล่าวคือ ฝ่ายเภสัชกรรมรับผิดชอบงานโลจิสติกส์ของยาและเวชภัณฑ์ไม่ใช่ว่า วัสดุการแพทย์ หน่วยทันตกรรมรับผิดชอบวัสดุทันตกรรม ห้องชันสูตรรับผิดชอบวัสดุที่ใช้ในห้องปฏิบัติการเทคนิคการแพทย์ และ ฝ่ายบริหารทั่วไปรับผิดชอบครุภัณฑ์และวัสดุสำนักงาน

ส่วนงานขนส่ง แจกจ่ายสินค้า หน่วยสนับสนุนบริการหรือหน่วยบริการผู้ป่วยเป็นผู้ดูแล รับผิดชอบ งานขนส่ง เคลื่อนย้าย ขึ้นกับชนิดของสินค้า เช่น หอผู้ป่วยเป็นผู้มารับยาและเวชภัณฑ์ตามใบสั่งแพทย์ และ วัสดุการแพทย์ทั่วไป หน่วยซักกรีด ดูแล รับผิดชอบ เก็บรวบรวมผ้าสกปรกใช้แล้วนำไปซักกรีด เป็นต้น

ตามแผนผังองค์กรโดยมากพบว่าโรงพยาบาลมีคณะกรรมการบริหารที่มีผู้อำนวยการเป็นประธาน และมีหัวหน้ากลุ่มงานต่างๆ เป็นกรรมการ คณะกรรมการดังกล่าวมีบทบาท ความสำเร็จในการพิจารณา งบประมาณในการจัดซื้อยา เวชภัณฑ์ไม่ใช่ว่า วัสดุการแพทย์ วัสดุทันตกรรม วัสดุชั้นสูง และวัสดุสำนักงาน ครุภัณฑ์ต่างๆ มีการประชุมเป็นวาระ มีกรอบเวลาชัดเจน เพื่อพิจารณาปรับแผนการจัดซื้อให้สอดคล้องกับ สภาพการณ์ ณ ขณะเวลานั้น

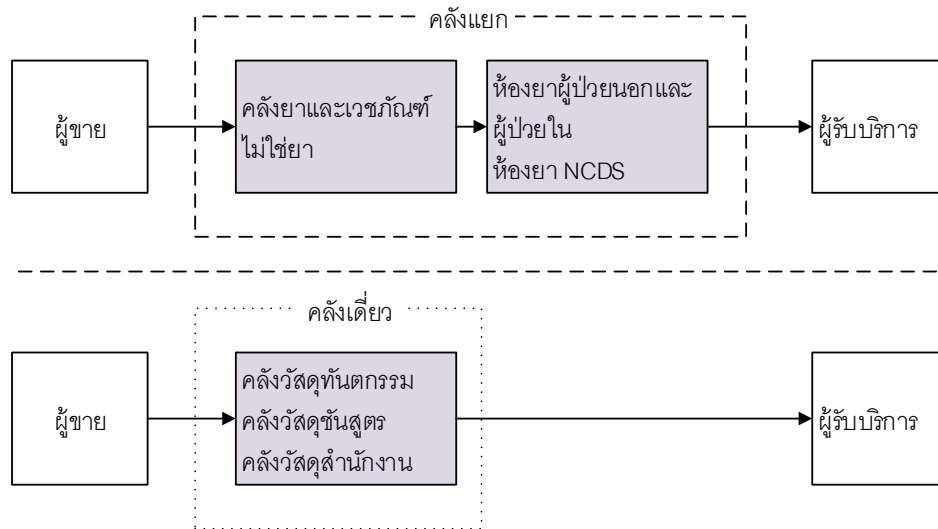
2.2 คลังหรือพื้นที่ในการจัดเก็บ รักษาสินค้า (Warehousing and Storage)

เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อจัดเก็บ ดูแลและรักษาสินค้าคงคลังให้อยู่ในสภาพ พร้อมใช้งาน ครอบคลุมงานเก็บรักษาสินค้า การจัดการพื้นที่ในคลังสินค้า ดูแลอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ ต่างๆ ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในคลังสินค้า เช่น รับสินค้า ตรวจสอบและตรวจรับสินค้า ตรวจนับยอดคงเหลือของสินค้า เบิกจ่ายและรับคืนสินค้า เป็นต้น

คลังส่วนมากในโรงพยาบาลจะมีพื้นที่ รั้วรอบขอบชิดในการเก็บสินค้า มีการบันทึกรายการรับจ่าย สินค้า และสามารถตรวจสอบยอดคงเหลือ ณ ขณะเวลาใดเวลาหนึ่งได้ โดยมากจะมีคลังสินค้า 2 ประเภท ด้วยกัน คือ (1) คลังเวชภัณฑ์ เก็บรักษายาและเวชภัณฑ์ไม่ใช่ว่า วัสดุการแพทย์ วัสดุทันตกรรม และวัสดุ ชั้นสูง (2) คลังพัสดุ เก็บรักษาวัสดุสำนักงาน งานบ้าน งานครุภัณฑ์ของคลังในโรงพยาบาลจะแบ่งออก ได้เป็นคลังเดี่ยวและคลังแยก ดังนี้

คลังเดี่ยว	เป็นคลังสินค้าที่ทำหน้าที่เบิกจ่ายสินค้าให้กับผู้รับบริการโดยตรง ไม่มีคลังย่อยหรือ จุดพักสินค้าย่อยๆ อื่นๆ อีก เช่น คลังเวชภัณฑ์ ในส่วนของยา เวชภัณฑ์ วัสดุ การแพทย์ ที่เบิกเพื่อสำรองคลังและ คลังวัสดุสำนักงาน งานบ้าน งานครัว
คลังแยก	เป็นคลังสินค้าที่ทำหน้าที่จัดเก็บสินค้าเช่นเดียวกับคลังเดี่ยว แต่มีคลังย่อยหรือจุด พักย่อยๆ อื่นๆ ก่อนส่งมอบสินค้านั้นให้กับผู้รับบริการ คลังสินค้าของโรงพยาบาล ที่เข้าข่ายคลังแยก ประกอบด้วย คลังเวชภัณฑ์ ในส่วนของยาและเวชภัณฑ์ตาม ใบสั่งแพทย์ ซึ่งนอกจากคลังดังกล่าวแล้ว ยังมีการสำรองยาและเวชภัณฑ์ในห้องยา ผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน ในโซ่อุปทานก่อนส่งมอบให้กับผู้รับบริการในที่สุด

ตัวอย่างลักษณะคลังในโรงพยาบาล ดังภาพที่3

ภาพที่ 3 : ลักษณะกายภาพของคลังสินค้าในโรงพยาบาล

บทบาทและหน้าที่ของคลังสินค้าของโรงพยาบาล สามารถอธิบายตามรายละเอียดในตารางที่ 2

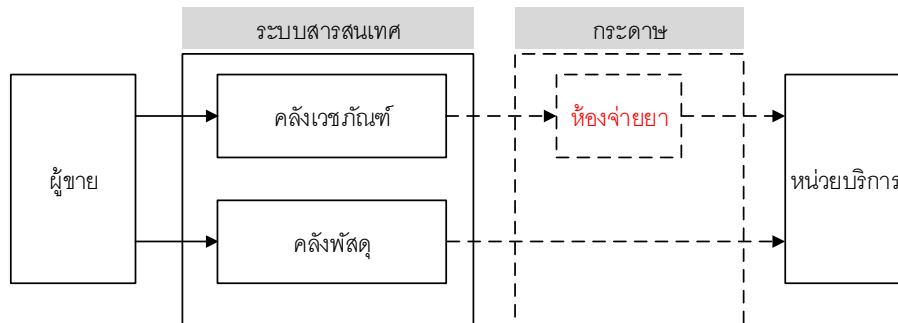
ตารางที่ 2 บทบาทหน้าที่ของคลังสินค้าในโรงพยาบาล

คลังสินค้า	บทบาท หน้าที่
คลังเวชภัณฑ์	- เก็บรักษายา ตามลักษณะของยาเช่น ยาน้ำ ยาเม็ด ยาฉีด ยาครีม ยาควบคุมอุณหภูมิ ยาเสพติด ยาออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ยาช่วยชีวิต เป็นต้น - เก็บรักษาเวชภัณฑ์ไม่ใช่ยา เช่น น้ำเกลือ สำลี เจล ยาล้างแผล เป็นต้น - เก็บรักษาวัสดุการแพทย์ เช่น หลอดทดลอง หน้ากากอนามัย กระบอกฉีดยา หัวเข็ม เป็นต้น - เก็บรักษาวัสดุที่ใช้ในงานทันตกรรม - เก็บรักษาวัสดุที่มีใช้ในห้องปฏิบัติการเทคนิคการแพทย์ เช่น หลอดเจาะเลือด น้ำยาในการวิเคราะห์ เป็นต้น
คลังพัสดุ	เก็บรักษาวัสดุสำนักงาน วัสดุอุปกรณ์ น้ำยาที่ใช้งานทำความสะอาด อะไหล่ใช้ในงานซ่อมบำรุง

กิจกรรมหลักของคลังสินค้านี้มี การตรวจรับสินค้า การตรวจสอบคุณภาพทางกายภาพ จัดเก็บ และการเบิกจ่ายให้กับผู้รับบริการ รวมถึงการตรวจนับยอดคงเหลือของสินค้าตามรอบเวลาที่กำหนดเช่น ทุกๆ สัปดาห์ หรือทุกๆ เดือน เป็นต้น รายละเอียดข้อมูลที่บันทึกในขั้นตอนรับจ่ายสินค้าของคลังสินค้าพบว่า มีการบันทึกข้อมูลอย่างน้อยดังนี้ ชื่อสินค้า จำนวนและหน่วยนับที่ขอเบิก เลขที่ล็อตการผลิต และวันหมดอายุของสินค้านั้นๆ

อย่างไรก็ตาม พบว่าการติดตามยอดคงเหลือของสินค้า (On Hand) สามารถติดตามได้เฉพาะสินค้าที่มีการจัดเก็บอยู่ภายในคลังสินค้าหลักเท่านั้น เมื่อมีการเบิกจ่ายออกจากคลังหลักไปแล้ว ระบบจะตัดยอดคงเหลือออกจากระบบสารสนเทศในทันที แม้ว่าตามข้อเท็จจริง สินค้าอื่นๆ ยังไม่ได้นำไปใช้งานก็ตาม ส่งผลให้ยอดคงเหลือของสินค้าในระบบสารสนเทศแสดงผลเฉพาะสินค้าที่จัดเก็บในคลังหลักเท่านั้น ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 : การแยกกันของระบบสารสนเทศในการจัดการสินค้าคงคลัง

2.3 การจัดการสินค้าคงคลัง (Inventory Control Processes)

เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง ทั้งนี้ปริมาณสินค้าส่งผลกระทบต่อโรงพยาบาลในแง่ของเงินทุนที่ใช้ไปในการสำรองสินค้าให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้รับบริการ หากมีการสำรองสินค้าคงคลังไว้มาก แม้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้ดี แต่ในขณะเดียวกันปริมาณสินค้าคงคลังที่มากเกินไป ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อโรงพยาบาลในแง่ของการเสียโอกาสในการนำเงินทุนไปหมุนเวียน เสียค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาสินค้า ดังนั้นการบริหารระดับสินค้าคงคลังที่เหมาะสมให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการในต้นทุนที่เหมาะสมนั้นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งของโรงพยาบาลในภาวะปัจจุบัน

โดยปกติแล้วโรงพยาบาลมักจะมีการสำรองคลังสินค้าใน 6 กลุ่มคือ

- (1) ยา
- (2) เวชภัณฑ์ไม่ใช่ยา
- (3) วัสดุการแพทย์
- (4) วัสดุทันตกรรม
- (5) วัสดุชั้นสูง
- (6) วัสดุสำนักงาน

ส่วนสินค้ากลุ่มที่ไม่มีการสำรองคลังคือ เครื่องผ้า และส่วนประกอบอาหารผู้ป่วย อย่างไรก็ตาม พบว่าวัสดุสำนักงานมีการสำรองคลังน้อยมาก เนื่องจากมีการจัดซื้อในพื้นที่เมื่อมีความต้องการใช้งาน เมื่อรับสินค้าแล้ว ส่งมอบให้กับผู้รับบริการทันที

ระยะเวลาในการเก็บสินค้าสำรองคลังขึ้นกับกลุ่มสินค้าในโรงพยาบาลโดยมากเฉลี่ยที่ 1.5-2 เดือน เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้รับบริการ และครอบคลุมความแปรปรวนในการส่งมอบสินค้าของผู้ขาย

อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีเหตุการณ์สินค้าขาดคลัง การส่งคืน แลกเปลี่ยนสินค้ากับผู้ขาย อันเนื่องมาจากสินค้าเสื่อมสภาพหรือหมดอายุของสินค้านั้นๆ เนื่องจากสินค้าคงคลังของโรงพยาบาลส่วนมากมี

ลักษณะเป็นคลังแยกตามที่กล่าวมาข้างต้น และมีการจัดเก็บกระจายอยู่สถานที่ต่างๆ เช่น คลังหลัก ห้องจ่ายยา หอผู้ป่วย เป็นต้น เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการใช้งานสินค้าได้ทันท่วงที

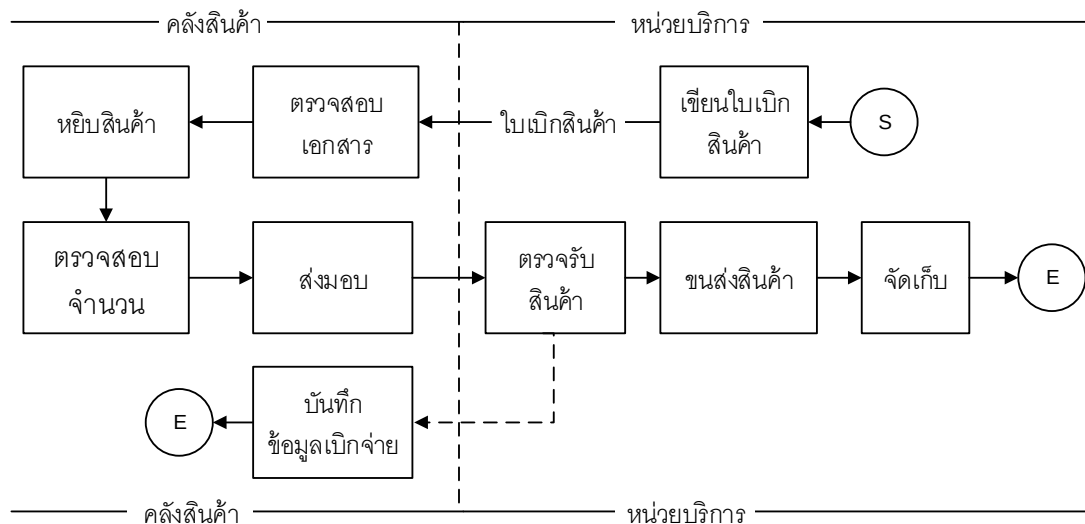
การบริหารสินค้าคงคลังของโรงพยาบาล แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ สินค้าตามใบสั่งแพทย์ และ สินค้าสำรองคลัง ตามรายละเอียด ดังนี้

สินค้าตามใบสั่งแพทย์ เป็นการบริหารจัดการยาและเวชภัณฑ์ ที่แพทย์เป็นผู้สั่งจ่าย ไม่มีการเก็บสต็อกย่อยในหน่วยบริการ เป็นการให้บริการตรงกับผู้ป่วยเป็นรายๆ ไป ตามแผนการรักษา พยาบาล

สินค้าสำรองคลัง เป็นการบริหารจัดการยา เวชภัณฑ์ วัสดุการแพทย์ วัสดุสำนักงาน ที่ใช้สนับสนุนการดำเนินงาน เช่น แอลกอฮอล์ ถุงมือ เจลล้างมือ วัสดุสำนักงาน เป็นต้น ซึ่งหน่วยบริการเป็นผู้เบิกออก และนำไปใช้งานตามความจำเป็นในหน่วยบริการนั้นๆ

การเบิกสินค้า เพื่อใช้กับผู้ป่วยตามใบสั่งแพทย์เป็นการเบิกวันต่อวัน ส่วนการเบิกเพื่อสำรองคลัง ความถี่ขึ้นกับคลังสินค้าและหน่วยบริการจะตกลงกัน ว่าให้มีการเบิกในวัน เวลาใด การเบิกจ่ายสินค้า หน่วยบริการหรือผู้ร้องขอเป็นผู้ออกเอกสารใบเบิกสินค้าส่วนจำนวนที่ขอเบิกในแต่ละครั้ง อาศัยข้อมูลอัตราการใช้ย้อนหลังเฉลี่ย อัตราการใช้ ณ ขณะเวลาปัจจุบัน ยอดคงเหลือ ณ ขณะเวลาปัจจุบัน และแนวโน้มความต้องการเพิ่มเติมอื่นๆ ที่หน่วยบริการพิจารณาแล้วเห็นว่ามีจำเป็นต้องสำรองสินค้าให้มากขึ้น เช่น มีผู้ป่วยเฉพาะโรคที่อาจใช้วัสดุเวชภัณฑ์บางชนิดมากขึ้น เป็นต้น

ในการเบิกจ่ายสินค้า ใช้การเบิกจ่ายตามใบเบิกสินค้าเป็นรายๆ ไป (Order Picking) ไม่มีการนำใบเบิกสินค้าหลายๆ ใบมารวมกันแล้วทำการเบิกสินค้าในครั้งเดียว ขั้นตอนการเบิกจ่ายสินค้า แสดงดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 : ขั้นตอนการเบิกจ่ายสินค้าของโรงพยาบาล

การตรวจนับสินค้าคงเหลือ ณ ขณะเวลาใดๆ พบว่า ใช้วิธีเทียบจำนวนสินค้าคงเหลือในระบบสารสนเทศกับยอดคงเหลืออยู่จริงที่จัดเก็บในคลังสินค้า กรณีที่คลังสินค้าไม่มีระบบสารสนเทศรองรับ อาศัยบัญชีคุมสินค้าเป็นเครื่องมือเทียบแทนความถี่ในการนับ

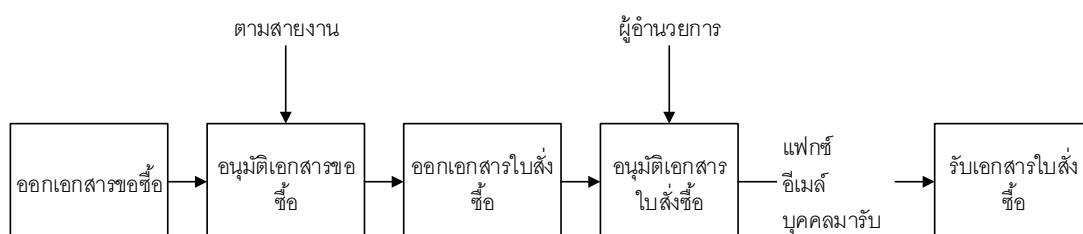
อย่างไรก็ตาม พบว่ายังไม่มี การนำเทคนิคการแบ่งกลุ่ม ตามปริมาณการเคลื่อนไหวของสินค้า (ABC) เข้ามาใช้ประโยชน์ในการนับสินค้าแต่อย่างใด โรงพยาบาลมีการนับสินค้านรายปีๆ ละครั้งตามระเบียบกรมบัญชีกลาง กรณีที่ยอดคงเหลือแตกต่างกันระหว่างสินค้าที่มีอยู่จริงกับที่มีในระบบคอมพิวเตอร์หรือบัญชีคุมสินค้า ต้องทำบันทึกรายงานสิ้นปีต่อคณะกรรมการเพื่อดำเนินการสอบสวนสาเหตุ และดำเนินการปรับปรุงยอด หรือสิ่งการอื่นๆ ตามความเหมาะสมในการปรับปรุงยอดสินค้าต่อไป

2.4 กระบวนการจัดหา จัดซื้อ หรือทำให้ได้มาซึ่งสินค้าที่ใช้ในหน่วยบริการ (Obtaining Supplies and Procurement)

เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดหา จัดซื้อสินค้า ครอบคลุมการคัดเลือกผู้จำหน่าย กำหนด ช่วงเวลาและปริมาณในการสั่งซื้อ และประสานงานการจัดส่งสินค้า เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าในเวลาที่ต้องการและเพียงพอต่อความต้องการใช้งานของหน่วยบริการต่างๆภายในโรงพยาบาล

การจัดซื้อสินค้าต่างๆ ของโรงพยาบาลอิงตามระเบียบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และ ระเบียบบริหารจัดการด้านยาและเวชภัณฑ์มิใช่ยา พ.ศ. 2557 ส่วนงานการจัดหา จัดซื้อสินค้า ดำเนินการเป็นเอกเทศแยกตามกลุ่มสินค้า ดังนี้คือ ฝ่ายเภสัชกรรมเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดหา จัดซื้อยาและเวชภัณฑ์มิใช่ยา วัสดุการแพทย์ทั่วไป ฝ่ายบริหารทั่วไปเป็นผู้ดูแล รับผิดชอบวัสดุสำนักงาน ห้องปฏิบัติการเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดซื้อวัสดุชั้นสูง แต่มีวัสดุชั้นสูงทั่วไปที่ใช้ร่วมกับเครือข่าย รพ.สต. ฝ่ายเภสัชกรรมเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดซื้อในสินค้ากลุ่มนี้ และหน่วยทันตกรรม เป็นผู้รับผิดชอบในกระบวนการจัดซื้อวัสดุทันตกรรมทั้งหมด

ตัวอย่างขั้นตอนการจัดซื้อสินค้าของโรงพยาบาลแสดงดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 : แผนผังกระบวนการจัดซื้อสินค้าของโรงพยาบาล

รูปแบบการสั่งซื้อของโรงพยาบาลชุมชน มี 2 ลักษณะคือ จัดซื้อร่วมโดยสาธารณสุขจังหวัด และจัดซื้อทั่วไปที่โรงพยาบาลดำเนินการเอง รายละเอียดในการสั่งซื้ออธิบาย ดังนี้

จัดซื้อร่วม	เป็นการสั่งซื้อยาและเวชภัณฑ์ วัสดุการแพทย์ ที่มีอัตราการใช้ในปริมาณมาก คือ ยากลุ่ม NCDs (การต่อรองราคา) และยาที่มีการใช้น้อย (Economic of Scale) โรงพยาบาลจะส่งความต้องการใช้ยาและเวชภัณฑ์ให้กับสาธารณสุขจังหวัดเพื่อจัดหาราคากลางและคัดเลือกผู้ขาย
จัดซื้อทั่วไป	เป็นการจัดซื้อที่โรงพยาบาลดำเนินการซื้อตรงกับผู้ขาย ขณะเดียวกันก็มีการจัดซื้อให้กับเครือข่าย รพ.สต. ด้วย

โรงพยาบาลมีการทำแผนจัดซื้อรายปีเพื่อสำรองสินค้าให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้รับบริการที่คาดว่าจะเข้ารับบริการในถัดไป ส่วนการเรียกเข้าสินค้าในแต่ละช่วงเวลาใช้ใบสั่งซื้อเป็นกลไก

ในการจัดซื้อระหว่างปี มีการจัดซื้อแยกตามกลุ่มสินค้าคือ ยาและเวชภัณฑ์ไม่ใช้ยา วัสดุทางการแพทย์ และพัสดุและครุภัณฑ์ วิธีปฏิบัติคือ ให้งานที่รับผิดชอบดูแลรักษาสินค้านั้นๆ เป็นผู้พิจารณาจำนวนในการสั่งซื้อแต่ละครั้ง โดยอาศัยข้อมูลอัตราการใช้อันหลังเฉลี่ย ยอดคงเหลือของสินค้า ณ ขณะเวลาปัจจุบัน และแนวโน้มการใช้สินค้าในอนาคต เช่น ณ เวลาขณะนั้นๆ มีภาวะการแพร่ระบาดของโรคตามฤดูกาล ก็จะมีการสั่งซื้อยาสำรองคลังเพิ่มขึ้น จุดสั่งซื้อใหม่ (Reorder Point) คือ ยอดคงเหลือของสินค้านั้นน้อยกว่าค่าอัตราการใช้อันเฉลี่ย 1 เดือน จะมีการเติมเต็มสินค้าดังกล่าวในจำนวนรวมเท่ากับ 1.5-2 เดือน

เมื่อได้จำนวนสินค้าที่ต้องการสั่งซื้อแล้ว หน่วยงานเป็นผู้ออกใบสั่งซื้อ และอนุมัติตามขั้นตอน ในการสั่งซื้อต้องผ่านการอนุมัติจากผู้อำนวยการทุกครั้ง กรณีที่การอนุมัติไม่สามารถดำเนินการได้ทัน โรงพยาบาลแก้ไขปัญหาโดยการขอยืมสินค้าจากผู้ขายมาก่อน และส่งใบสั่งซื้อตามหลังอีกที

รูปแบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลพบว่า เมื่อผู้อำนวยการอนุมัติใบสั่งซื้อแล้ว หน่วยงานใช้การรับส่งแฟกซ์ อีเมล หรือโทรศัพท์ เป็นหลักในการนำส่งใบสั่งซื้อให้กับผู้ขาย ผู้ขายรายหลักคือองค์การเภสัชกรรม และบริษัทเอกชนที่เป็นผู้จัดจำหน่าย ผู้ขายยังไม่มีระบบแจ้งการจัดส่งสินค้าล่วงหน้า มีเพียงการกำหนดกรอบเวลาในการจัดส่งคร่าวๆ เช่น จัดส่งสินค้าภายในกรอบเวลา 1 เดือน เท่านั้น

นอกเหนือจากการจัดซื้อโดยตรง โรงพยาบาลยังได้รับการสนับสนุนยาและเวชภัณฑ์ผ่านโครงการเบิกชดเชยยาของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติด้วย การใช้ยาและเวชภัณฑ์ผ่านโครงการเบิกชดเชยยานั้น ฝ่ายเภสัชกรรมเป็นผู้บันทึกข้อมูลการใช้ยาและเวชภัณฑ์ผ่านโปรแกรมเบิกชดเชยยาและเวชภัณฑ์ตามใบสั่งแพทย์ เมื่อสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้รับข้อมูลการใช้ยาดังกล่าวแล้ว ก็จะสั่งซื้อและส่งมอบยาและเวชภัณฑ์ดังกล่าวชดเชยให้กับโรงพยาบาลนอกจากนี้ โรงพยาบาลได้รับการสนับสนุนยาและเวชภัณฑ์โดยไม่มีค่าใช้จ่ายจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดต้นสังกัดในพื้นที่ด้วย เป็นกรณีๆ ไป ขึ้นกับโครงการต่างๆ

ขณะเดียวกัน โรงพยาบาลยังทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการรวบรวมยอดความต้องการยาและเวชภัณฑ์ของ รพ.สต. ในเครือข่ายและโรงพยาบาลเป็นผู้ออกใบสั่งซื้อรวมทั้งหมด

ส่วนการจัดซื้อสินค้าชนิดอื่นพบว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบสินค้านั้นๆ เป็นผู้ออกใบสั่งซื้อ และดำเนินการประสานงาน ติดตาม การสั่งซื้อกับผู้ขายโดยตรง เช่น การจัดซื้อวัสดุสำนักงาน ครุภัณฑ์ ฝ่ายบริหารทั่วไป เป็นผู้ดำเนินการ เป็นต้น

ปัญหาการจัดซื้อพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดซื้อใช้เวลานาน มีระเบียบขั้นตอนมาก และความไม่แน่นอนในการส่งมอบสินค้ากล่าวคือ สินค้าขาดตลาด มีการส่งมอบสินค้าล่าช้า ส่งผลให้โรงพยาบาลมีความจำเป็นต้องสำรองคลังมากขึ้น ขาดสภาพคล่องทางการเงิน โดยเฉพาะสินค้าในกลุ่มยาและเวชภัณฑ์

2.5 การประมาณการพยากรณ์ยอดความต้องการใช้สินค้า(Forecasting)

เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับประมาณการความต้องการใช้งานสินค้าของหน่วยบริการต่างๆ ในอนาคต การประมาณการล่วงหน้าเป็นเครื่องมือในการวางแผนการจัดเตรียมสินค้า บุคลากร หรืออุปกรณ์มากนักน้อยเพียงใด หากการประมาณการมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการจัดเก็บ สั่งซื้อ หรือขนส่งสินค้า

รวมไปถึงการมีสินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้รับบริการ หรือในทางกลับกัน อาจมีสินค้ามากเกินไปจนเกินไป ส่งผลต่อการเสื่อมสภาพ หมดยุคการใช้งานของสินค้านั้น

โรงพยาบาลส่วนใหญ่มีการประมาณการยอดการใช้สินค้ารายปี เพื่อทำกรอบงบประมาณในการจัดซื้อสินค้าเท่านั้น ส่วนการประมาณการยอดการใช้สินค้าในระยะย่อยลงมา เช่น รายไตรมาส รายเดือน เป็นต้น ไม่ค่อยพบการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม มีการวางแผนการเติมสินค้าระหว่างหน่วยบริการและคลังสินค้ากล่าวคือ มีการกำหนดปริมาณสูงสุด ของรายการสินค้าแต่ละชนิดเป็นกรอบรายการสินค้าของแต่ละหน่วยบริการ เพื่อให้มีสินค้าเพียงพอต่อการเบิกจ่ายสินค้านั้นๆ เช่น รอบการเบิกจ่ายคือ 1 สัปดาห์ ปริมาณสูงสุดที่จัดเก็บคือให้เพียงพอต่อการใช้งานใน 1 สัปดาห์ กรณีที่สินค้าสำรองในหน่วยบริการมีไม่เพียงพอ หน่วยบริการจะประสานหน่วยบริการข้างเคียงเพื่อขอยืมสินค้านั้นๆ มาใช้งานก่อน และเมื่อได้รับสินค้าตามสิทธิ์ของตนจากการเบิกจ่ายในรอบถัดไปแล้ว ก็จะชดเชยคืนให้กับหน่วยบริการที่ขอยืมสินค้านั้น หรืออาจร้องขอการเบิกสินค้าเป็นกรณีฉุกเฉินจากคลังสินค้า หากหน่วยบริการข้างเคียงประสบปัญหาเช่นเดียวกัน

โดยมากไม่ค่อยพบการประมาณการเชิงปริมาณ อันมีสาเหตุจากระบบสารสนเทศอาจจะไม่พร้อมในการรวบรวม และประมวลผลข้อมูลยอดคงเหลือและอัตราการใช้สินค้าในระดับองค์กรเพื่อประมาณการยอดการใช้สินค้า ลักษณะการประมาณการที่มองเห็นได้จะเป็น การประมาณการเชิงคุณภาพเท่านั้น

2.6 เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดการกระบวนการโลจิสติกส์(Logistics Management Information System)

เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลโลจิสติกส์ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยบริการต่างๆภายในโรงพยาบาล รวมถึงการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องอื่นๆภายนอกโรงพยาบาล นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจในด้านต่างๆ ให้สามารถทำได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

โรงพยาบาลส่วนใหญ่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ 2 กลุ่ม คือ ระบบสารสนเทศเพื่อบริการผู้ป่วย และระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการคลังสินค้า ตามรายละเอียด ดังนี้

งานบริการผู้ป่วย	งานบริการผู้ป่วยส่วนใหญ่ ใช้โปรแกรม HOSxP เป็นระบบสารสนเทศหลัก โดยอาจจะร่วมกับการใช้โปรแกรม LIS ในการตรวจวิเคราะห์ผลทางห้องปฏิบัติการเทคนิคการแพทย์ ซึ่งโปรแกรม LIS สามารถส่งข้อมูลผลการตรวจวิเคราะห์ให้กับโปรแกรม HOSxP ได้โดยตรง เพื่อให้แพทย์วินิจฉัยสมมติฐานโรคได้รวดเร็วขึ้น
งานบริหารจัดการคลังสินค้า	คลังเวชภัณฑ์ บริหารยาและเวชภัณฑ์ไม่ใช้ยา วัสดุทางการแพทย์ วัสดุทันตกรรม วัสดุชั้นสูตร ส่วนใหญ่ใช้โปรแกรม INV DOS หรือที่พัฒนาขึ้นเองร่วมกับบัตรคุมสินค้าในการควบคุมการเบิกจ่ายสินค้า ส่วนคลังพัสดุ บริหารวัสดุสำนักงาน งานบ้าน งานครัว ใช้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นโดยโรงพยาบาลหรือโปรแกรมพื้นฐาน เช่น Microsoft Access ในการควบคุมการเบิกจ่ายสินค้า

นอกจากโปรแกรมตามที่กล่าวมาข้างต้น ทางโรงพยาบาลได้มีการพัฒนาต่อยอดการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการทำงานต่างๆ เพิ่มเติม เช่น ใช้ระบบเอ็กซเรย์แบบดิจิทัลแทนการใช้ฟิล์มสามารถส่งข้อมูลได้ทางอิเล็กทรอนิกส์

2.7 การขนส่งและแจกจ่ายสินค้าให้กับหน่วยบริการหรือผู้ป่วย(Transportation and Distribution)

เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการขนส่ง เคลื่อนย้ายสินค้าจากจุดเก็บหรือพักสินค้า (Pick-Up Location) ไปยังจุดที่มีความต้องการใช้งานสินค้านั้นๆ (Drop-Off Location) ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในแง่ของความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง ในสภาพที่สมบูรณ์และตรงกำหนดเวลา

โรงพยาบาลส่วนใหญ่มีการเคลื่อนย้าย ขนส่งสินค้า 2 ลักษณะ คือ เคลื่อนย้ายผู้ป่วย และขนส่งสินค้าตามรายละเอียดดังนี้

เคลื่อนย้ายผู้ป่วย	เป็นการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยที่เข้ามารับบริการ กรณีผู้ป่วยสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ผู้ป่วยจะเป็นผู้เดินไปตามหน่วยบริการต่างๆ ด้วยตนเอง ในทางกลับกัน หากผู้ป่วยไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้จะมีเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือผู้ป่วย (เวรเปล) เป็นผู้รับผิดชอบในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย และช่วยเหลือผู้ป่วยตามหน่วยบริการต่างๆ
ขนส่งสินค้า	เป็นการขนส่งสินค้าต่างๆ ที่มีใช้งานในโรงพยาบาลจากจุดที่มีการจัดเก็บหรือพักสินค้าไปยังจุดที่ต้องการใช้งานสินค้านั้นๆ

การขนส่งสินค้า สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะย่อยคือ หน่วยบริการต้นทางนำส่ง หน่วยบริการปลายทางมารับ และแบ่งความรับผิดชอบกัน ตามรายละเอียดดังนี้

หน่วยบริการต้นทางนำส่ง	หน่วยสนับสนุนบริการเป็นผู้นำส่ง และแจกจ่ายให้กับผู้ป่วยหรือหน่วยบริการ เช่น หน่วยซักกรีด นำส่งผ้าสะอาด หน่วยจ่ายกลางนำส่งเวชภัณฑ์ ปลอดภัยให้ผู้ป่วย ห้องทันตกรรม เป็นต้น
หน่วยบริการปลายทางมารับ	หน่วยบริการมารับสินค้านั้น ณ จุดจ่ายสินค้า และนำกลับไปยังหน่วยบริการของตนเองเช่น การรับยาและเวชภัณฑ์ตามใบสั่งแพทย์ การเบิกพัสดุ ครุภัณฑ์ เป็นต้น
ผสมผสาน แบ่งความรับผิดชอบกัน	หน่วยบริการและหน่วยสนับสนุนบริการร่วมกันดำเนินการขนส่งเคลื่อนย้ายสินค้า เช่น หอผู้ป่วยทำหน้าที่เก็บรวบรวมผ้าใช้แล้ว และนำส่ง ณ จุดรวบรวมผ้าใช้แล้ว จากนั้นหน่วยซักกรีดจะทำหน้าที่เก็บรวบรวมจากจุดรวบรวมผ้าใช้แล้วนำไปทำความสะอาดต่อไป หรือการเก็บกำจัดขยะ หน่วยบริการเป็นผู้รับผิดชอบรวบรวมขยะที่เกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่ของตนเองและนำส่ง ณ จุดรวบรวมขยะชั่วคราว ต่อจากนั้นแม่บ้านของหน่วยขยะจะเก็บรวบรวมตามจุดรวบรวมขยะชั่วคราว และนำไปกำจัดตามประเภทของขยะในลำดับถัดไป

ตามที่กล่าวมาข้างต้น รูปแบบการขนส่งสินค้าภายในโรงพยาบาลโดยส่วนมากสามารถสรุปได้ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รูปแบบการขนส่งสินค้าภายในโรงพยาบาล

สินค้า	ผู้รับผิดชอบ		รายละเอียดเพิ่มเติม
	ต้นทาง	ปลายทาง	
ผู้ป่วย	—	—	เวรเปลหรือตัวผู้ป่วย
อาหาร	●	—	หน่วยโภชนาการเป็นผู้นำส่งและแจกจ่ายอาหารให้ผู้ป่วย รวมถึงเก็บรวบรวมภาชนะใช้แล้ว พยาบาลมีการสุมเชื้ออาหารเฉพาะผู้ป่วยในบางกรณีเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง
ผ้า	●	—	หน่วยบริการรวบรวมผ้าใช้แล้วนำส่ง ณ จุดพักและหน่วยซักรีดเก็บรวบรวมนำไปทำความสะอาดพร้อมจ่ายให้หน่วยบริการซึ่งจะมารับในช่วงบ่าย
ยาผู้ป่วยนอก	—	—	ผู้ป่วยรับเอง
ยาผู้ป่วยใน	—	●	หอผู้ป่วยมารับตามใบสั่งแพทย์ส่วนยาสำรองคลังมารับตามรอบเวลา
วัสดุการแพทย์	—	●	หน่วยบริการมารับที่คลังเวชภัณฑ์ตามรอบเวลา
เวชภัณฑ์	—	●	หน่วยบริการมารับที่คลังเวชภัณฑ์ตามรอบเวลา
เวชภัณฑ์ปลอดเชื้อ	—	●	หน่วยบริการนำส่งเวชภัณฑ์ใช้แล้วพร้อมใบนำส่งและแลกเปลี่ยนรับเวชภัณฑ์ปลอดเชื้อตามกำหนดรอบเวลาที่ตกลงกัน
ขยะ	●	●	หน่วยบริการรวบรวม และนำส่งจุดพักขยะในบริเวณที่กำหนด และแม่บ้านของหน่วยขยะมารวบรวมและนำไปกำจัด

หมายเหตุ: ● เป็นผู้ดำเนินการขนส่ง, — ไม่เป็นผู้ดำเนินการขนส่ง

ความถี่ในการขนส่ง เคลื่อนย้ายสินค้า มีความแตกต่างกันตามชนิดของสินค้านั้นๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณการยอดการใช้ของสินค้าแต่ละประเภท โดยสามารถยกตัวอย่างอธิบายรายละเอียดจากโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง ได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวอย่างความถี่ในการเบิกจ่ายสินค้าของโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง

สินค้า	ความถี่ในการเบิกจ่ายสินค้า
ยาผู้ป่วยนอก	- ห้องยา เบิกจ่ายทุกวันสำหรับผู้ป่วยนอก ผู้ป่วยในและผู้ป่วยอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน - สำหรับยาสำรองคลัง ห้องอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน เบิกจ่ายทุกวันนอกเวลาทำการสำหรับ ผู้ป่วยอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน
ยาผู้ป่วยใน	- ยาตามใบสั่งแพทย์ เบิกจ่ายทุกวัน - ยาสำรองคลังในหน่วยบริการ ยาช่วยชีวิต ยาเย็น ยาความดัน เบิกทดแทนเมื่อมีการใช้งานยาและเวชภัณฑ์นั้นๆ - น้ำเกลือสำรองคลังในหน่วยบริการ เบิกจ่ายสัปดาห์ละครั้ง
เวชภัณฑ์	เบิกจ่ายสัปดาห์ละครั้ง
วัสดุทางการแพทย์	เบิกจ่ายสัปดาห์ละครั้ง
อาหารผู้ป่วย	บริการอาหารผู้ป่วยวันละ 3 มื้อ
เครื่องผ้า	หน่วยบริการนำส่งผ้าใช้แล้วที่จุดพักและหน่วยซักรีดเก็บรวบรวมวันละ 2 ครั้ง ในช่วงเช้า และในช่วงบ่าย ส่วนผ้าสะอาดหน่วยบริการไปรับในช่วงบ่าย

3. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกระบวนการโลจิสติกส์

ระดับนโยบายและแผนปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาล

จากการศึกษาระบบโลจิสติกส์โรงพยาบาลชุมชนทั้ง 2 ระดับ คือ

- 1) ระดับมหภาค โดยศึกษาโครงสร้างพื้นฐาน ความพร้อมของระบบโลจิสติกส์โรงพยาบาลชุมชนในระดับประเทศ, เขตจังหวัดและโรงพยาบาล
- 2) ระดับจุลภาค โดยศึกษาระดับปฏิบัติการถึงศักยภาพใน 7 ด้าน 2 มิติของระบบโลจิสติกส์โรงพยาบาลชุมชน พบว่า

1) ระดับนโยบาย

จากการศึกษาครั้งนี้ โครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์ แบ่งออกเป็น 5 เรื่อง คือ 1)การรวมศูนย์ข้อมูล 2) มาตรฐานรหัสและฐานข้อมูลกลาง 3)การจัดการวัสดุคงคลังและคลังสินค้า 4)การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ และ 5)ความสามารถในการสอบย้อนกลับ พบว่า ประเทศไทยมีหลายรหัสมาตรฐานบังคับตัวสินค้า เช่น รหัสยาที่มีการใช้ทั้งรหัทยา 24 หลัก, รหัส TMT , รหัส GTIN, รหัสภายในโรงพยาบาลเอง และอื่นๆ หรือสินค้าบางกลุ่มยังไม่มีรหัสกลางที่ใช้ร่วมกันได้ ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานจึงไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสานเชื่อมโยงการทำงานกันได้ยาก ประกอบกับการไม่มีฐานข้อมูลกลางไว้แชร์ข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูล

นอกจากนี้ ยังไม่มีการริเริ่มการใช้การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (EDI : Electronic Data Interchange) การประกอบธุรกรรมระหว่างกันยังเป็นระบบ Manual และ Paper – base โดยส่วนมาก จากการขาดมาตรฐานเชื่อมโยงข้อมูลและการทำงานในโซ่อุปทาน การสอบย้อนกลับ (Traceability) จึงเป็นไปได้ยาก จากปัญหาทั้งหมดส่งผลถึงการรวมศูนย์ข้อมูล ประมวลผลเพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายยังไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เพื่อให้การทำงานของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยาตั้งแต่ “ต้นน้ำ” จนถึง “ปลายน้ำ” ข้างต้นสามารถเชื่อมโยงและประสานเป็นหนึ่งเดียวกันได้ ทำให้การบริหารจัดการการทำงานระหว่างกันมีประสิทธิภาพมากที่สุด ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการทำงานเชื่อมโยงกัน นั่นคือ “ข้อมูล” กระบวนการโลจิสติกส์ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการการผลิตเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค การจัดการเก็บสินค้าคงคลังให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม การจัดการการขนส่งให้ทันเวลากับความต้องการ การจัดการส่งต่อข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ร่วมกันระหว่างหน่วยงาน การเก็บและใช้ข้อมูลร่วมกันเพื่อการตัดสินใจ

จากการศึกษาระบบโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ของระบบสาธารณสุขไทย พบว่า ความสามารถเบื้องต้นพื้นฐานที่จำเป็นมากที่สุดในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกัน คือ ภาษาที่ใช้ในการบ่งชี้ผลิตภัณฑ์ยาที่ไหลระหว่างกันต้องเป็น “มาตรฐาน” ที่เข้าใจและเชื่อมโยงในระบบร่วมกันได้

สมาชิกบนโซ่อุปทานสาธารณสุขทั้งหมด ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้กระจายสินค้า โรงพยาบาล จนถึงหน่วยงานประกันสุขภาพ ควรมีรหัสที่มีคุณสมบัติเพื่อสนับสนุนการจัดการทั้งทางด้านกิจกรรมโลจิสติกส์และทางด้านการรักษาพยาบาล ดังนี้

1) รหัสควรมีคุณสมบัติที่เป็นเอกลักษณ์หรือไม่ซ้ำกัน (Unique Identification) เช่นเดียวกับเลขบัตรประชาชนที่ 1 เลขหมาย หมายถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น โดยการจำแนกยาควรสามารถจำแนกชื่อทางการค้า (Trade Name) และบรรจุภัณฑ์ (Pack Size)

2) รหัสเป็นที่ยอมรับจากนานาชาติและมีการใช้งานในระดับสากล (Globalization) ยาชนิดเดียวกันอาจทำการผลิตจากประเทศต่างๆ มากกว่าหนึ่งประเทศ หรือยาที่ทำการผลิตในประเทศอาจถูกส่งไปขายยังต่างประเทศ การจำแนกจึงไม่ถูกจำกัดภายในประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้นรูปแบบรหัสยาควรเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

3) สามารถอ่านด้วยเครื่องมือ (Machine Readable) เป็นคุณสมบัติที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งในกิจกรรมทางโลจิสติกส์นั้น กิจกรรมการบันทึกข้อมูลเป็นงานประจำซึ่งต้องใช้ทั้งเวลาและบุคลากรในการปฏิบัติงานสูง และมีโอกาสเกิดความผิดพลาดได้ง่าย

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า การที่จะสร้างการเชื่อมโยงข้อมูลบนระบบโซ่อุปทานสาธารณสุขจำเป็นต้องพัฒนาส่วนประกอบต่างๆ ได้แก่

- 1) รหัสยามาตรฐาน
- 2) ชุดข้อมูลที่สำคัญต่อผู้ใช้งานตลอดโซ่อุปทานสาธารณสุข
- 3) วิธีการประยุกต์ใช้รหัสและข้อมูลที่เป็นมาตรฐานบนโซ่อุปทานสาธารณสุข

ส่วนประกอบเหล่านี้ ถือเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่ความสามารถในการติดตาม (Tracking) ตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) ยา และเพิ่มความปลอดภัยให้แก่ผู้เข้ารับบริการทางการแพทย์

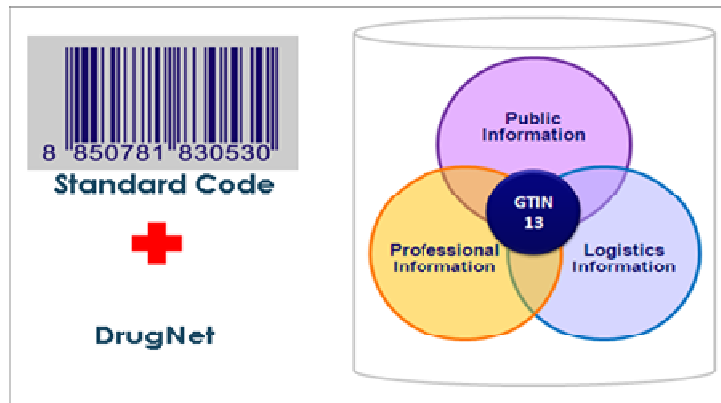
อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์ในประเทศไทยที่มีการใช้รหัสมาตรฐานในแต่ละหน่วยงานแตกต่างกัน การที่จะปรับมาใช้รหัสหนึ่งรหัสใดให้ครอบคลุมทุกวัตถุประสงค์นั้นเป็นไปได้ยาก ทีมวิจัยจึงนำเสนอการ Harmonize code โดยใช้ 3 รหัสร่วมกัน ได้แก่

- 1) GTIN (Global Trade Item Number) เพื่อวัตถุประสงค์ด้านโลจิสติกส์
- 2) TMT (Thai Medicines Terminology) เพื่อวัตถุประสงค์ด้าน Clinical
- 3) รหัสยา 24 หลัก เพื่อวัตถุประสงค์ด้านการเบิกจ่าย

โดยทั้ง 3 รหัสนี้จะถูกบรรจุเป็น Reference code ในฐานข้อมูลเดียวกัน

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าข้อมูลต่างๆ ของยาถูกเก็บอยู่อย่างกระจัดกระจายตามองค์กรต่างๆ บนโซ่อุปทาน ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มระดับความปลอดภัยของผู้เข้ารับบริการทางการแพทย์ ทุกคนบนโซ่อุปทานสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จึงควรรวบรวมข้อมูลไว้ ณ ที่ใดที่หนึ่ง เพื่อให้มีความพร้อมทางด้านสารสนเทศ

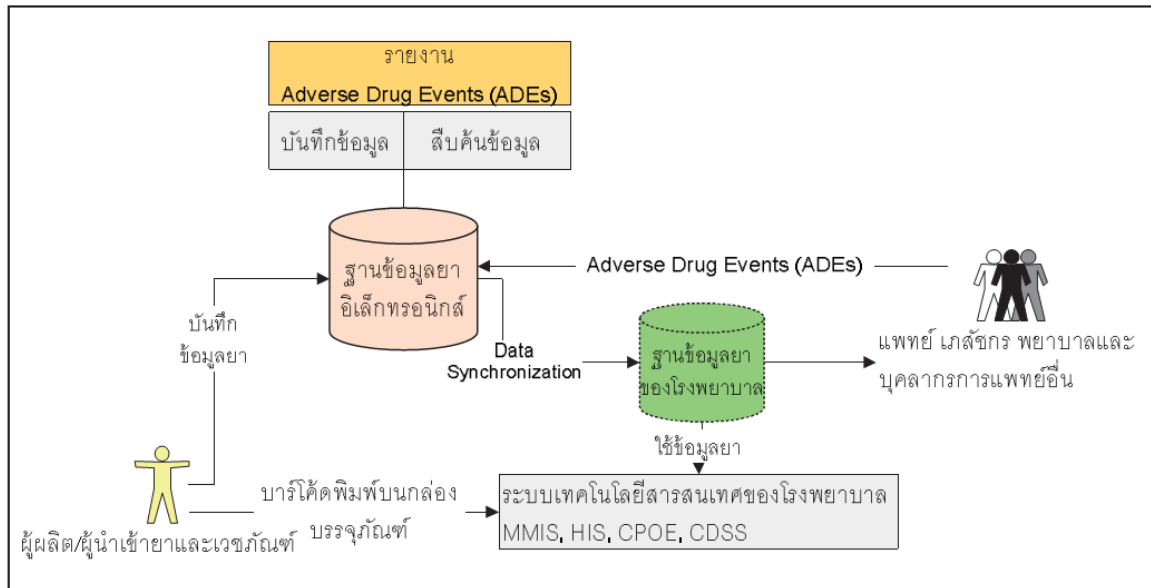
ชุดข้อมูลนี้จะถูกเชื่อมโยงเข้ากับรหัสยามาตรฐานที่เป็นรหัสกลางสำหรับการสื่อสารบนระบบโซ่อุปทานสาธารณสุข โดยจะรวบรวมไว้ในฐานข้อมูลยาอิเล็กทรอนิกส์ เรียกแนวคิดการใช้รหัสยามาตรฐานและฐานข้อมูลยาอิเล็กทรอนิกส์นี้ว่า “National Drug Code and Database หรือ NDD” ภาพที่ 5.7

ภาพที่ 7 National Drug Code and Database (NDD) ที่ให้ข้อมูลทั้งหมด ที่ทุกคนต้องการใช้ในรูปแบบมาตรฐานและสามารถแลกเปลี่ยนกันได้

การแบ่งปันข้อมูลไปยังฐานข้อมูลยาอิเล็กทรอนิกส์

ผู้ผลิต ผู้นำเข้ายา และโรงพยาบาล ทำหน้าที่เป็นผู้แบ่งปันข้อมูลต่างๆ เข้าสู่ฐานข้อมูลยาอิเล็กทรอนิกส์ และทางโรงพยาบาลต่างๆ จะทำการเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากระบบสารสนเทศของโรงพยาบาลเข้ากับฐานข้อมูลยาอิเล็กทรอนิกส์ด้วยรหัสยามาตรฐาน เพื่อประโยชน์ต่างๆ เช่น ช่วยเชื่อมต่อข้อมูลสำหรับรายงานเหตุการณ์อันไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ยา (Adverse Drug Events: ADEs) และยังสามารถใช้ข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ จากฐานข้อมูลยาอิเล็กทรอนิกส์สำหรับเป็นข้อมูลสนับสนุนช่วยด้านการรักษาโรค และการบริหารจัดการงานด้านต่างๆ ในระดับโรงพยาบาลและระดับประเทศ ตามภาพที่ 5.8

ภาพที่ 8 หลักการทำงานของฐานข้อมูลยาอิเล็กทรอนิกส์

เมื่อยาใหม่ได้รับอนุญาตให้ขายหรือใช้กับคนไข้ในโรงพยาบาล ผู้ผลิต/ผู้นำเข้ายาและเวชภัณฑ์ต้องบันทึกข้อมูล รายละเอียด จำเพาะของยานั้นๆ เข้าไปในฐานข้อมูลยาอิเล็กทรอนิกส์ และต้องปรับปรุงข้อมูลให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ กล่าวคือ เมื่อข้อมูลต่างๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงจะต้องทำการแก้ไขในฐานข้อมูลยาอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

เมื่อมาตรฐานข้อมูลเกิด และข้อมูลต่างๆ ถูกรวบรวมไว้บนฐานข้อมูลยาอิเล็กทรอนิกส์ องค์กรต่างๆ จะสามารถเชื่อมโยงข้อมูลที่สำคัญผ่านการเชื่อมต่อเข้ากับฐานข้อมูลยาอิเล็กทรอนิกส์ได้ เพื่อประโยชน์สำหรับการนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการรักษาและการจัดการการไหลของยาในระบบโซ่อุปทาน ไม่เพียงแต่ประโยชน์ต่อสมาชิกบนโซ่อุปทานสาธารณสุขเท่านั้น ประชาชนทั่วไปยังสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ (ในส่วนใหญ่สำหรับการเผยแพร่สู่สาธารณะ) เป็นความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้ยา ข้อควรระวัง ผลข้างเคียง หรืออื่นๆ ให้กับประชาชน ช่วยยกระดับความรู้เกี่ยวกับยาให้กับประชาชนได้อีกช่องทางหนึ่งที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และเพิ่มความปลอดภัยจากการใช้ยาให้กับประชาชนด้วย

โดยภาครัฐและภาคเอกชนควรมีบทบาทดังนี้ คือ

บทบาทบนโซ่อุปทาน	หน่วยงาน	บทบาทที่มีต่อฐานข้อมูลยาอิเล็กทรอนิกส์
ผู้ผลิต/ผู้นำเข้าเอกชน (ระยะสั้น)	ผู้ผลิตในประเทศ	- กำหนดรหัสผลิตภัณฑ์ของตนเองด้วยแนวคิด NDD เพื่อสร้างรหัส NDC ด้วย GTIN13 หลักทั้ง Trade Unit และ Prescription Unit เช่น เม็ด แคปซูล แอมป์ - บันทึกและตรวจสอบความถูกต้อง Attribute ที่ประกอบด้วยข้อมูลตำรับยา, ข้อมูลทางคลินิก, ข้อมูลโลจิสติกส์ในฐานข้อมูลยาที่พัฒนาขึ้น และให้เป็นไปตามมาตรฐานของอย. - ปรับปรุงข้อมูลยาให้มีความทันสมัย

บทบาทบนโซ่อุปทาน	หน่วยงาน	บทบาทที่มีต่อฐานข้อมูลยาอิเล็กทรอนิกส์
	ผู้ผลิตต่างประเทศ	กำหนดรหัสผลิตภัณฑ์ของตนเองด้วยแนวคิด NDD เพื่อสร้างรหัส NDC ด้วย GTIN13 หลัก ทั้ง Trade Unit และ Prescription Unit
	ผู้นำเข้าและจัดจำหน่าย	- ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลยา (Attribute) ที่ขอขึ้นทะเบียนใหม่และให้เป็นไปตามมาตรฐาน อย. - บันทึกข้อมูลตำรับยา ข้อมูลทางคลินิก ข้อมูลโลจิสติกส์ในฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้น - ปรับปรุงข้อมูลให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ
ผู้ผลิต/ผู้นำเข้าภาครัฐ (ระยะสั้น)	- องค์การเภสัชกรรม - โรงงานเภสัชกรรมทหาร - สภากาชาดไทย - สถานบริการสุขภาพที่ผลิตยาเพื่อจำหน่าย	- กำหนดรหัสผลิตภัณฑ์ของตนเองด้วยแนวคิด NDD เพื่อสร้างรหัส NDC ด้วย GTIN13 หลักทั้ง Trade Unit และ Prescription Unit เช่น เม็ด แคปซูล แอมป์ - บันทึกและตรวจสอบความถูกต้อง Attribute ที่ประกอบด้วยข้อมูลตำรับยา, ข้อมูลทางคลินิก, ข้อมูลโลจิสติกส์ในฐานข้อมูลยาที่พัฒนาขึ้น และให้เป็นไปตามมาตรฐานของอย. - ปรับปรุงข้อมูลยาให้มีความทันสมัย
นายทะเบียน (ระยะสั้น)	GS1 Thailand	- ออกรหัสผู้ผลิตสินค้าสำหรับผู้ผลิตในประเทศไทย - อบรมเพื่อให้ผู้ผลิตกำหนดรหัสให้เป็นไปตามมาตรฐานของ GS1 - ประสานผลักดันกับนานาประเทศในการออกรหัสผลิตภัณฑ์ในระดับ Prescription Unit
	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	- นายทะเบียนออกเลขทะเบียนยาและรับขึ้นข้อมูลตามรายการข้อมูลยา - กำหนดมาตรฐานในแต่ละรายการข้อมูลยา (attribute) ให้มีความเป็นมาตรฐานและสากล - ขอความร่วมมือผู้ผลิตนำเข้า /ปรับปรุงข้อมูลยาที่มีทะเบียนยาแล้วให้มีความถูกต้องและทันสมัย - ออกระเบียบเพื่อให้ผู้ผลิต / นำเข้าต้องแสดงข้อมูลโลจิสติกส์ (เลขบาร์โค้ด, รูปภาพยา, ขนาดกล่องบรรจุภัณฑ์ ฯลฯ) เพิ่มจากข้อมูลตำรับยาและข้อมูลทางคลินิกที่แสดงตามแบบฟอร์ม ขย.2,4
ผู้ให้บริการสาธารณสุข (ระยะสั้น)	สถานบริการสุขภาพ	ประยุกต์ใช้รหัสและข้อมูลในฐานข้อมูลที่สร้างขึ้นบนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
	ร้านขายยา	ประยุกต์ใช้ข้อมูลในฐานข้อมูลที่สร้างขึ้น (DRUGNET)

บทบาทบนโซ่อุปทาน	หน่วยงาน	บทบาทที่มีต่อฐานข้อมูลยาอิเล็กทรอนิกส์
ผู้รับบริการ (ผู้ป่วย) (ระยะสั้น)	ประชาชนทั่วไป	ค้นหาข้อมูลตำรับยาและข้อมูลทางคลินิก ซึ่งเป็นแหล่งความรู้และเพื่อรักษาสุขภาพด้วยตนเอง
ระบบหลักประกันสุขภาพ (ระยะสั้น)	สำนักงานประกันสุขภาพแห่งชาติ	- ออกรหัสยา 24 หลักของยาแต่ละตัวที่ขึ้นทะเบียน - รับทราบค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพตามรหัสยา 24 หลัก
	กรมบัญชีกลาง	- รับทราบค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพตามรหัสยา 24 หลัก - แยกรายการยาที่จ่ายแทนการเหมาจ่ายรายหัว
	สำนักงานประกันตน	- รับทราบค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพตามรหัสยา 24 หลัก - แยกรายการยาที่จ่ายแทนการเหมาจ่ายรายหัว
Indirect HSC Member (ระยะสั้น)	กรมศุลกากร	
	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	ข้อมูลชื่อสามัญ ตัวยาสำคัญ (IOWA Code) และผู้ผลิต
	รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์	ข้อมูลการจัดซื้อยาแยกตามหมวด GPSC
ผู้ผลิต/ผู้นำเข้าเอกชน (ระยะกลาง)	ผู้ผลิตในประเทศ	- ปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ให้มีการติดฉลากบาร์โค้ด - ยื่นขึ้นทะเบียนยา On-line โดยที่ยาแต่ละตัวต้องมีข้อมูลดังนี้ 1.ข้อมูลตำรับยา 2. ข้อมูลทางคลินิก 3.ข้อมูลโลจิสติกส์
	ผู้ผลิตต่างประเทศ	ปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ให้มีการติดฉลากบาร์โค้ด
	ผู้นำเข้าและจัดจำหน่าย	ยื่นแสดงยอดการผลิต
ผู้ผลิต/ผู้นำเข้าภาครัฐ (ระยะกลาง)	- องค์การเภสัชกรรม - โรงงานเภสัชกรรมทหาร - สภากาชาดไทย - โรงพยาบาลที่ผลิตยาเพื่อจำหน่าย	ผลักดันเพื่อการปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ให้มีการติดฉลากบาร์โค้ด
นายทะเบียน (ระยะกลาง)	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	- ออกระเบียบให้ผู้ผลิต / นำเข้ายาและเวชภัณฑ์อย่างน้อยต้องมีการติดบาร์โค้ดบนบรรจุภัณฑ์ - ออกแบบและพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนยา On-line
ผู้ผลิต/ผู้นำเข้าเอกชน (ระยะยาว)	ผู้ผลิตในประเทศ	ยื่นแสดงยอดการผลิต
	ผู้นำเข้าและจัดจำหน่าย	ยื่นแสดงยอดการผลิต
	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	ออกแบบและพัฒนาระบบการยื่นแสดงยอดการผลิตรายเดือน On-line

2) แผนปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาล

แผนปฏิบัติการปรับปรุงโลจิสติกส์โรงพยาบาลชุมชน สามารถมองระบบโลจิสติกส์ภายในโรงพยาบาลได้เป็น 2 องค์ประกอบใหญ่ๆ คือ

- 1) การจัดการการไหล (Flows/Links)
- 2) การบริหารจัดการทรัพยากร (Material Management)

แผนปฏิบัติการที่ 1) การจัดการการไหล (Flows/Links) ที่กล่าวถึงนั้นคือ การไหลของผู้ป่วย (Patient Flow) การไหลของวัสดุ (Material Flow) และการไหลของสารสนเทศ (Information Flow) ไม่ว่าจะเป็นยา เวชภัณฑ์ ผลแลป ผลตรวจเวชระเบียน ผลเอกซเรย์ เป็นต้น การไหลของสารสนเทศ เป็น Trigger ให้เกิดการไหลของผู้ป่วย และการไหลของวัสดุตามไปด้วย การวิเคราะห์กระบวนการโลจิสติกส์สำหรับการไหลนี้ เริ่มต้นจากผู้ป่วยเข้าสู่ระบบบริการของโรงพยาบาลผ่านจุดคัดกรอง ชักประวัติ การจัดคิวเข้าห้องตรวจ การรับคิวนัดตรวจครั้งต่อไป ไปรอรับการจ่ายยา หรือหากต้องตรวจเพิ่มเติมที่แลป เอกซเรย์ และนำผลกลับมาพบแพทย์อีกครั้ง ก่อนดำเนินการขั้นตอนต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการรอรับการจ่ายยาและออกจากระบบในที่สุด หรือรับเป็นผู้ป่วยใน (Inpatient Department: IPD) หรือส่งต่อโรงพยาบาลอื่น ทั้งหมดนี้เป็นการไหลของผู้ป่วยที่ผ่านจุดกำหนดต่างๆ แต่ละจุดต้องทำหน้าที่ประสานกันทั้งการทำงานและการประสานข้อมูลระหว่างกัน ข้อมูลที่แต่ละจุดต้องใช้เพื่อทราบสถานะผู้ป่วย ไม่ว่าจะเป็นการจัดคิว การส่งต่อแลป การได้รับผลแลป การส่งยา ต้องถูกแชร์และทำให้เห็นซึ่งกันและกันอย่างทั่วถึงในระบบสารสนเทศ (Information Sharing and Visibility) ด้วยความรวดเร็ว รวมถึงการปรับลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น (Redundant Process) และเอกสารที่ไม่จำเป็นออกด้วย ในส่วนนี้ฝั่งการไหล การศึกษาการทำงาน การวิเคราะห์กระบวนการ และการประยุกต์ใช้แนวคิด Lean และการวิเคราะห์การเชื่อมโยงข้อมูลในส่วนนี้จะเหมาะสมที่สุด

ในการดำเนินงานของโรงพยาบาลในปัจจุบัน พบว่าระบบสารสนเทศของโรงพยาบาลแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลักๆ คือ ระบบบริการผู้ป่วย (Front office) และระบบบริหารยาและเวชภัณฑ์ (Back office) การเชื่อมโยงระบบสารสนเทศปัจจุบันส่วนใหญ่สามารถส่งต่อและแชร์ข้อมูลให้เห็นกันได้อย่างทั่วถึงในระบบที่เป็น Front System เป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนระหว่างการทำงานของคนร่วมกับระบบสารสนเทศ เช่นการใช้แฟ้มเวชระเบียน ร่วมกับระบบส่งยาออนไลน์ หรือการตรวจสอบผลแลปบนกระดาน เป็นต้น ระบบสารสนเทศสามารถจัดการกับสิ่งต่างๆ เหล่านี้คือ

- 1) การแชร์ข้อมูลสถานะของผู้ป่วยว่าอยู่ส่วนไหนของระบบ
- 2) การ trigger ข้อมูลจากจุดต่างๆ เช่น แพทย์, แลป เป็นต้น
- 3) การส่งยาของแพทย์มาที่ห้องยา และการเบิกจ่ายยาให้ผู้ป่วย
- 4) การเชื่อมโยงระบบต่อไป IPD และการเบิกจ่ายยาจากห้องยา

สิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันพบว่า การใช้ระบบสารสนเทศเพื่อแชร์ข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูลยังไม่ดีเท่าที่ควร การรายงานสถานะผู้ป่วยแบบ Real-time สามารถทำได้บนระบบ หากแต่ยังไม่ได้ถูกใช้ การทำงานจึงมีขั้นตอนที่ไม่จำเป็น (Redundant process) ที่ใช้แบบฟอร์มและเอกสาร การส่งเอกสารไปมาเพื่อการแชร์ข้อมูลเป็นหลัก การทำความเข้าใจในเรื่องการไหลของข้อมูลที่ต้องไปพร้อมการไหลของผู้ป่วยและวัสดุอย่างประสานกันเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการในการปรับปรุงการดำเนินงาน แผนปฏิบัติการที่เหมาะสมคือ การปรับเปลี่ยนการแฟ้มเวชระเบียนให้เป็นระบบเวชระเบียนอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อลดเวลาในการสืบค้นแฟ้ม และการรอคอยของผู้ป่วยในการชักประวัติ พบแพทย์ รวมถึงการส่งจ่ายยาออนไลน์จากแพทย์ไปยังห้องจ่ายยา

โดยการสแกนข้อมูลเก่าเป็นไฟล์ที่สามารถอ่านได้ และเริ่มปรับเปลี่ยนมาใช้ระบบเวชระเบียนอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถช่วยลดเวลาในการรอคอย และช่วยให้แพทย์สามารถตรวจผู้ป่วยได้มากขึ้น

แผนปฏิบัติการที่ 2) การบริหารจัดการทรัพยากร (Material/Resource Management) เป็นการจัดการให้วัสดุที่ไหลต่างๆ เช่น ยา เวชภัณฑ์ นั้นมีพอใช้ให้เหมาะสมกับปริมาณที่ต้องการใช้ การที่จะจัดการได้ว่าต้องเก็บคงคลังเท่าใดจึงเพียงพอต่อการใช้งานนั้นต้องเริ่มจากห้องยาย่อย หอผู้ป่วย และหน่วยงานต่างๆ บันทึกยอดใช้ที่แท้จริงให้ได้ก่อน ใ้ไปเท่าไร รับเข้าเท่าไร ต้องถูกบันทึกอย่างแม่นยำชัดเจน จากนั้นแชร์ข้อมูลยอดการใช้นี้ให้กับคลังหลักในการเติมเต็มมาที่ห้องยาย่อย หอผู้ป่วย และหน่วยงานเมื่อคลังหลักสามารถมองเห็นยอดคงเหลือและวางแผน ประมาณการยอดการเติมให้ได้ ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการเติมสินค้าคงคลังอัตโนมัติได้ (Auto Replenishment)

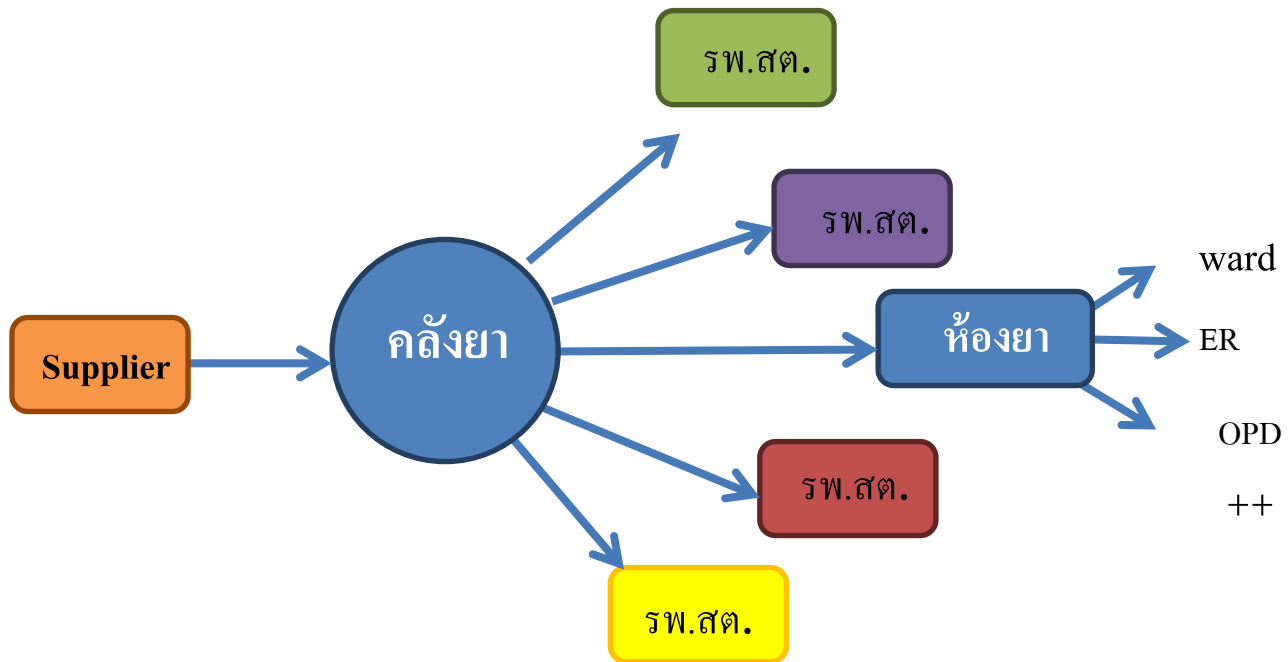
การจัดการลักษณะนี้ทำได้โดยง่ายขึ้น หากผู้ใช้และผู้เติมอยู่บนระบบสารสนเทศที่เชื่อมโยงถึงกันได้ เพียงแค่ผู้ใช้บันทึกยอดใช้ ยอดคงเหลือแต่ละวันเข้าระบบ ผู้เติมสามารถเห็นยอดนั้น และนำสินค้านั้นมาเติมให้ได้ การจัดการวัสดุคงคลังก็จะมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับอัตราการใช้มากขึ้น ไม่จำเป็นต้องเก็บสต็อกสินค้ามากเกินไปและลดความเสี่ยงต่อการขาดสต็อก ระบบจะทำได้โดยผู้ใช้ต้องเริ่มจาก การบันทึก Movement ของวัสดุต่างๆ เช่น ยา เวชภัณฑ์ เบิกมาเท่าใด ใ้ไปเท่าใด สามารถบันทึกเข้าระบบเมื่อสิ้นสุดของรอบหรือของวันได้(ทดแทนการใช้สมุดเบิก) คลังหลักหรือผู้ที่ให้นำสินค้ามาเติมเห็นยอดคงเหลือ จะสามารถนำมาเติมให้อัตโนมัติได้ นอกจากนี้ผู้เติม (ห้องยา) ก็ทำลักษณะเดียวกัน บันทึกยอดใช้ ยอดจ่าย ให้ผู้ที่จะมาเติมอีกทอดหนึ่งเห็น (คลังยา) การจัดการสินค้าคงคลังก็จะเกิดความแม่นยำ เติมสต็อก จัดเก็บสต็อกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สินค้าคงคลังที่อยู่ตามจุดต่างๆ เช่น คลังยา ห้องยา หอผู้ป่วย ห้องคลอด ห้องฉุกเฉิน เป็นต้น ก็จะหมุนได้เร็วขึ้น (Inventory Turnover) ไม่เกิดการเก็บสินค้าเกินความต้องการและสามารถแก้ปัญหาสินค้าหมดอายุได้อีกด้วย

ในส่วนนี้หากนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ เช่น Barcode ในการสแกนการรับเข้าจ่ายออกจากระบบก็จะเพิ่มความแม่นยำ การลดขั้นตอนการบันทึกและเพิ่มความปลอดภัยต่อผู้ป่วยได้อีกด้วย การใช้ Barcode นี้สามารถประยุกต์ใช้กับผู้ป่วยได้ เมื่อต้องบันทึกข้อมูลผู้ป่วยโดยใช้ผ่าน HN และการจ่ายยาออก หากมีการสแกนคู่กันจะสามารถตรวจสอบความแม่นยำของยาที่จ่ายให้ผู้ป่วยอย่างถูกต้อง ถูกเวลาได้อีกด้วย เพิ่มความปลอดภัยของผู้ป่วย (Patient Safety)

การจัดการสินค้าคงคลังลักษณะอัตโนมัติ (Auto Replenishment) นี้ หากทำอย่างต่อเนื่องจากจุดใช้-จุดเติม-จุดรวบรวม-Supplier เช่น ward/OPD-ห้องยา-คลังยา-Supplier จะนำไปสู่การจัดการโซ่อุปทานโดย Vendor Managed Inventory (VMI)

กล่าวคือ การเติมสต็อกจากห้องยาสู่หอผู้ป่วย / การเติมสต็อกจากคลังยาสู่ห้องยา / การเติมสต็อกจากคลังยาสู่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในเครือข่าย และการเติมสต็อกจากซัพพลายเออร์สู่คลังยา

การเติมสต็อกของคลังยาสู่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) นั้นก็สามารถทำได้ในลักษณะเดียวกันคือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) บันทึกยอดใช้ส่งให้โรงพยาบาลเห็น โรงพยาบาลสามารถตัดสินใจการเติมให้ได้ไม่ขาดไม่เกิน หาก Supplier เห็นสต็อกในคลังยา ก็สามารถตัดสินใจการเติมให้ได้ไม่ขาดไม่เกินเช่นกัน หากจัดการการส่งของให้สะดวกและลดขั้นตอนขึ้น โรงพยาบาลสามารถส่งยอดซื้อไปที่ซัพพลายเออร์ โดยระบุชุดรายการซื้อสำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) แต่ละที่และให้ซัพพลายเออร์ จัดส่งเป็นชุดสำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) แต่ละที่ จะทำให้ยาและเวชภัณฑ์ที่จัดส่งไม่จำเป็นต้องมาแบ่งบรรจุที่คลังหลัก และคลังหลักจัดการแยกอีกทีหนึ่ง ระบบนี้เรียกว่า Cross Docking เมื่อสินค้าเข้ามาโดยจัดให้สำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) แต่ละที่อยู่แล้ว ก็สามารถส่งต่อได้เลยโดยไม่ต้องเก็บสำรองในคลังหลักของโรงพยาบาล หรือถ้ามีการจัดเก็บควรใช้เวลาอยู่ในคลังน้อยที่สุด

การจัดการ Reverse logistics ของยาและเวชภัณฑ์

ในแง่ของ Reverse logistics โรงพยาบาลมีการส่งคืนยาจากหน่วยบริการต่างๆ เช่น หอผู้ป่วย ห้องฉุกเฉิน ไปยังคลังต้นทาง เช่น จากหอผู้ป่วยมายังห้องยา OPD ห้องยา IPD หรือห้องยา OPD และ IPD ส่งคืนคลังยา เป็นต้น ซึ่งการส่งคืนยาและเวชภัณฑ์นี้มีผลกับระดับสินค้าคงคลังที่เปลี่ยนไป กล่าวคือ ตัวเลขสินค้าคงคลังไม่ตรงกันในระบบสารสนเทศกับการจัดเก็บจริง ส่งผลกระทบต่อการวางแผนเกี่ยวกับสินค้าคงคลัง ทำให้โรงพยาบาลวางแผนการจัดซื้อ หรือประมาณการยอดการใช้จริงผิดพลาดได้ ดังนั้น เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เพิ่ม % Stock accuracy ของยาและเวชภัณฑ์ ผู้ปฏิบัติงานต้องมีการบันทึกรายการรับคืนด้วย ซึ่งให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการเบิกจ่ายปกติ เพื่อให้ระดับสินค้าคงคลังมีความถูกต้องมากที่สุด ส่วนการวางแผนการจัดซื้อ โรงพยาบาลต้องคิยอดสินค้าคงเหลือครอบคลุมยาและเวชภัณฑ์ที่มีการจัดเก็บตามหน่วยงานต่างๆ ด้วย เพื่อให้ยอดคงเหลือครบถ้วน อย่างไรก็ตาม ต้องมีการทำการพยากรณ์อัตราการใช้ยาและเวชภัณฑ์ภายในโรงพยาบาลด้วย เพื่อลดความเสี่ยงสินค้าขาดครว เนื่องจาก Cycle time ในการจัดซื้อค่อนข้างยาวนาน นอกเหนือจากนี้ โรงพยาบาลควรมีการกำหนดตัวชี้วัดด้าน % Stock accuracy ของยอด

คงเหลือ ตัวเลขประมาณการเทียบกับตัวเลขการใช้จริง เพื่อให้มีการปรับปรุง พัฒนาความถูกต้องของการวางแผนจัดซื้อต่อไป

แผนปฏิบัติการย่อยที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการทรัพยากรสามารถแบ่งได้ดังนี้คือ

1. แผนปฏิบัติการการจัดการวัสดุคงคลังและการจัดซื้อ

เป็นแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ครอบคลุมการส่งใบสั่งซื้อ และใบส่งสินค้า ระหว่างโรงพยาบาลและซัพพลายเออร์ มีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มประสิทธิภาพ ลดค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการวัสดุคงคลังและการจัดซื้อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการดำเนินงานนั้น โรงพยาบาลและซัพพลายเออร์มีขั้นตอนดังนี้ คือ

- 1). ศึกษากระบวนการสั่งซื้อและส่งมอบสินค้าในปัจจุบัน เพื่อปรับปรุง แก้ไขกระบวนการที่เป็นอุปสรรค และปรับเปลี่ยนให้รองรับกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
- 2). พัฒนาปรับเปลี่ยนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุนการสั่งซื้อและส่งมอบสินค้าทางอิเล็กทรอนิกส์
- 3). คัดเลือกสินค้าที่เหมาะสมในการสั่งซื้อและส่งมอบทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสินค้าที่เหมาะสมควรมีลักษณะเป็นสินค้าที่มีอัตราการใช้งานสม่ำเสมอ ราคาไม่สูงมากนัก
- 4). กำหนด Mapping รหัสสินค้า เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ระหว่างหน่วยงานต่างๆ คลังสินค้าและซัพพลายเออร์
- 5). วิเคราะห์อัตราการใช้สินค้าแต่ละชนิดจากข้อมูลการใช้ในอดีต เพื่อกำหนดระดับสินค้าที่เหมาะสมให้เพียงพอ ปลอดภัยในการให้บริการแก่หน่วยงานต่างๆ และผู้ป่วย
- 6). กำหนดวิธีการเติมเต็มสินค้าในแต่ละครั้ง เช่น Min-Max หรือ MRP Planning เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากสินค้าขาด ไม่เพียงพอต่อความต้องการของหน่วยงาน
- 7). กำหนดตัวชี้วัดสำหรับการสั่งซื้อและส่งมอบสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เช่น อุบัติการณ์ที่สินค้าขาดคราวลดลง ระดับสินค้าคงคลังลดลง รอบในการสั่งซื้อและส่งมอบสินค้าเร็วขึ้น เป็นต้น
- 8). ฝึกอบรมผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจในกระบวนการใหม่ที่เกิดขึ้น และดำเนินการตามแผนปฏิบัติการนี้
- 9). วัด ประเมินผลการดำเนินงาน และปรับปรุงกระบวนการสั่งซื้อและส่งมอบสินค้าให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แผนปฏิบัติการการจัดการวัสดุคงคลังและการจัดซื้อเป็นแผนปฏิบัติการที่ช่วยให้เกิดการลดระดับสินค้าคงคลังของหน่วยงาน และโรงพยาบาล ขณะเดียวกันก็มีส่วนในเพิ่มความรวดเร็วในกระบวนการสั่งซื้อและส่งมอบสินค้า อย่างไรก็ตามกรณีที่โรงพยาบาลยังไม่พร้อมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ สามารถดำเนินการเบื้องต้นโดยการส่งข้อมูลอีเมลก่อน เมื่อมีการปรับเปลี่ยน Mapping รหัสสินค้านี้ระหว่างกันได้แล้ว จึงค่อยขยับไปใช้การแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างกัน

2. แผนปฏิบัติการจัดการการขนส่ง

เป็นแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าของโรงพยาบาล โดยใช้แนวทางการประยุกต์เทคนิคโลจิสติกส์ กล่าวคือ หน่วยขนส่งจะทำหน้าที่เป็นผู้รับสินค้าตามสถานียานต่างๆ และนำไปส่งมอบให้กับผู้ใช้งานเป็นเที่ยว เช่นรับผ้าสะอาดจากโรงซักรีดและนำไปส่งยังหอผู้ป่วยต่างๆ หอพยาบาลนอก หอ

คลอด เป็นต้น การขนส่งลักษณะนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาที่บุคลากรของแต่ละหน่วยงานแยกกันมารับสินค้าที่สถานีต้นทางเดียวกัน ในการดำเนินงานนั้น โรงพยาบาลมีขั้นตอนดังนี้ คือ

- 1). ศึกษาภาระงานในการขนส่งสินค้าว่ามีความถี่มากน้อยเพียงใด ครอบคลุมสินค้าที่ขนส่ง ต้นทางปลายทาง ระยะทาง ความถี่ต่อวันและทรัพยากรที่ใช้ เช่น บุคลากร รถขนส่งสำหรับขนส่งสินค้า เป็นต้น
- 2). วิเคราะห์อัตราการใช้สินค้าในแต่ละหน่วยงาน เพื่อกำหนดกรอบรายการสินค้าและความต้องการที่เหมาะสมของแต่ละหน่วยงานว่าควรมีสินค้าสำรองคลังมากน้อยเพียงใด โดยไม่เกิดอุบัติเหตุสินค้าขาดคราว
- 3). วิเคราะห์ความถี่ จำนวนเที่ยวที่เหมาะสมในการขนส่งแต่ละวันตามภาระงานที่เกิดขึ้น
- 4). วิเคราะห์เส้นทางการขนส่งในแต่ละเที่ยวว่าควรรับส่งมอบสินค้าตามสถานีงานใดก่อนหลัง อย่างไร เช่น รับผ้าที่โรงซักรีด และส่งมอบที่หอผู้ป่วย ห้องฉุกเฉิน ห้องคลอด เป็นต้น
- 5). วิเคราะห์จำนวนบุคลากรที่จำเป็น และเหมาะสมในการขนส่งสินค้า ซึ่งอาจเป็นบุคลากรเดิม หรือมีการสรรหาเพิ่มเติมใหม่
- 6). ออกแบบหรือปรับเปลี่ยนกล่องบรรจุภัณฑ์รถขนส่งให้เหมาะสมกับการขนส่ง เช่น กล่องพลาสติกมีสายรัด รถไฟฟ้า เป็นต้น
- 7). ประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้สามารถตรวจสอบยอดการใช้สินค้าไปยังหน่วยงานผู้ให้บริการสินค้า ให้ข้อมูล มีความแม่นยำและรวดเร็วขึ้น การวิเคราะห์คำนวณปริมาณสินค้าที่ต้องเติมในแต่ละเที่ยว

เทคนิคมีลค์รันมุ่งเน้นให้เกิดการขนส่งสินค้าเป็นเที่ยวให้เกิดความคุ้มค่าที่สุด ซึ่งในแต่ละวัน หน่วยงานต่างๆ จะมีเตรียมสินค้าที่ต้องการนำส่งวางไว้ ณ จุดที่กำหนด และรถขนส่งจะวนมารับสินค้านั้นๆ โดยไม่มีการวิ่งรถเปล่ากลับไปกลับมา ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้รถขนส่งให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการดำเนินงานเบื้องต้นที่ยังไม่มีผู้รับผิดชอบขนส่งโดยตรง โรงพยาบาลสามารถจัดเป็นเวร เช่น หอผู้ป่วยมารับในวันจันทร์ และนำส่งสินค้าให้กับหน่วยงานอื่นๆ ด้วย ขณะที่วันอังคารเป็นหน้าที่ของห้องฉุกเฉิน เป็นต้น

3. แผนปฏิบัติการจัดตั้งหน่วยงานโลจิสติกส์

เป็นแผนปฏิบัติการเพื่อจัดตั้งหน่วยงานโลจิสติกส์ขึ้นมาเป็นหน่วยงานกลางของโรงพยาบาล มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสินค้าการรวบรวมจัดซื้อ-จัดหา การบรรจุภัณฑ์การจัดเก็บและการกระจายส่งมอบสินค้าโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สินค้าได้มีการรับและส่งมอบนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการจัดตั้งหน่วยงานโลจิสติกส์โรงพยาบาลมีขั้นตอนดังนี้ คือ

- 1). ศึกษาขอบเขตงานของหน่วยงานโลจิสติกส์ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงพยาบาล กล่าวคือ ต้องกำหนดกรอบรายการสินค้าใดที่ควรอยู่ในภาระงานของหน่วยงานโลจิสติกส์
- 2). จัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับภาระงานของหน่วยงานโลจิสติกส์
- 3). วิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาหน่วยงานโลจิสติกส์ว่าเป็นหน่วยงานภายในโรงพยาบาล เป็นการร่วมทุนกับบริษัทโลจิสติกส์ภายนอก
- 4). ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้สามารถวางแผนการพยากรณ์ความต้องการสินค้า การเติมเต็มสินค้า การติดตามสินค้า และการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง
- 5). พัฒนาองค์ความรู้แก่บุคลากรของหน่วยงานโลจิสติกส์ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ และสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด
- 6). พัฒนาตัวชี้วัดที่เหมาะสมสำหรับบริหารคลังสินค้า สินค้าคงคลัง และการส่งมอบสินค้า เช่น ระดับสินค้าคงคลัง อุบัติการณ์ที่สินค้าขาดคราวลดลง ระยะเวลาในการส่งมอบสินค้าเร็วขึ้น เป็นต้น

การจัดตั้งหน่วยงานโลจิสติกส์ มีส่วนช่วยในการลดต้นทุนลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการโลจิสติกส์

ระบบโลจิสติกส์ที่กล่าวถึงทั้งหมดนี้จะดำเนินการได้สะดวก และมีข้อมูลแม่นยำปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ หากระบบทั้งหมดนั้นใช้ภาษาสารสนเทศเหมือนกันทั้งสายโซ่อุปทาน(Standard Data) ข้อมูล Barcode จะต้องถูกใช้ตั้งแต่ Supplier มาถึงคลัง ถึงห้องยา ถึง ward ถึงผู้ป่วย โดยการเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดบนภาษากลางเดียวกันนี้จะสามารถสร้างระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) ได้อีกด้วย สามารถตรวจสอบได้ที่ยา เวชภัณฑ์ item นี้ที่ใช้ไปกับคนไข้รายนี้นั้นมาจากยาแผงไหนใน ward จากกล่องไหนในห้องยา และ lot ไหนจากคลังยา และจาก Supplier ข้อมูล Expiry Date ก็ส่งผ่านตามมาด้วย หากเกิดปัญหาใดกับยา เวชภัณฑ์ นั้นๆ จะสามารถเรียกคืนและตรวจสอบย้อนได้ทันทีอย่างแม่นยำถึงต้นตอที่มา เพิ่มความปลอดภัยแก่คนไข้ได้สูงสุด

การนำระบบโลจิสติกส์ไปประยุกต์ใช้สามารถแบ่งเป็นระยะได้ ดังนี้คือ

1) ระยะสั้น 6 เดือน

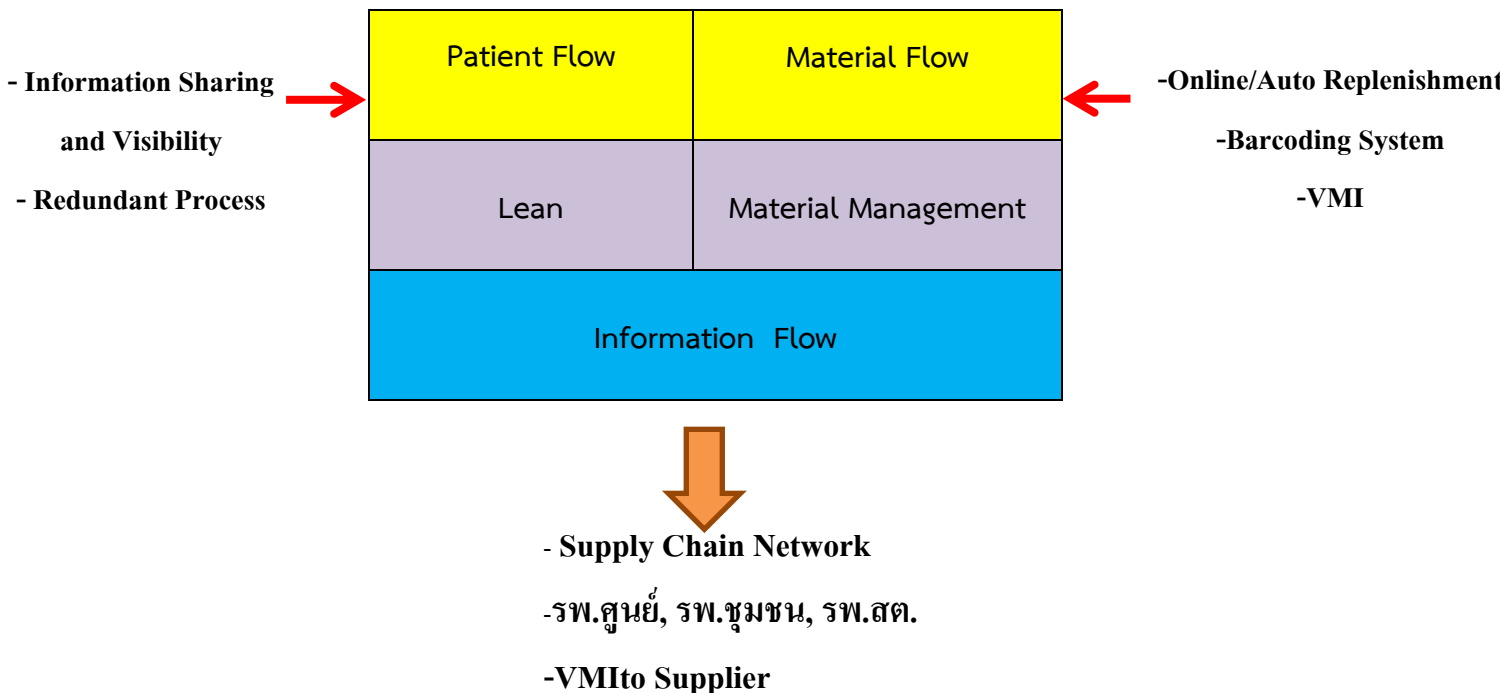
- การจัดการการแชร์ข้อมูล โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่แล้ว
- การบันทึกขอใช้ยอกรับในระบบและ Online ผู้ผู้เดิมสต็อก
- การเริ่มใช้ระบบ Auto Replenishment โดยผู้เดิมอัตโนมัติ
- การศึกษากระบวนการทำงานและกำจัด / ลดขั้นตอนซ้ำซ้อนและไม่จำเป็น

2) ระยะกลาง 1 ปี

- การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยระบบข้างต้น เช่น Barcode
- การเชื่อมโยงระบบ Auto Replenishment ผู้ Supplier (Vendor Managed Inventory - VMI) และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในเครือข่าย

3) ระยะยาว 3 ปี

- การสร้างระบบโลจิสติกส์และโซ่อุปทานในเครือข่ายโรงพยาบาลชุมชนให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูล ซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกันถึงกันได้ (Standard Data and Supply Chain Network)

กิจกรรมโลจิสติกส์ที่เหมาะสมในการนำมาประยุกต์ใช้งานในโรงพยาบาล สามารถสรุปได้เป็น 5 กิจกรรม ดังนี้

1. การพยากรณ์ยอดขาย (Demand forecasting) เป็นการพยากรณ์ความต้องการยาและเวชภัณฑ์ โดยใช้ตัวแบบคณิตศาสตร์คำนวณข้อมูลการใช้ในอดีต ร่วมกับวิธีการเชิงคุณภาพ เพื่อพัฒนาความถูกต้องของอัตราการใช้ เนื่องจากกระบวนการสั่งซื้อของแต่ละโรงพยาบาลมีระยะเวลานาน ดังนั้นการพยากรณ์ยอดขายที่แม่นยำช่วยให้ลดความเสี่ยงในการที่ต้องออกไปสั่งซื้อด่วน การยืมยา และไม่ต้องเก็บสำรองยาและเวชภัณฑ์มากเกินไป
2. การดำเนินการตามคำสั่งของลูกค้า (Order processing) ปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ ส่วนใหญ่ ใช้วิธีเขียนใบเบิกสินค้า และนำส่งใบเบิกนั้นแก่คลังสินค้า เพื่อให้การดำเนินงานเบิกจ่ายมีประสิทธิภาพมากขึ้น โรงพยาบาลควรพิจารณาถึงการประยุกต์ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ และการจัดการเชิงอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาช่วย เช่น การเบิกแบบออนไลน์ การมองเห็นยอดคงเหลือและสั่งจองสินค้า เป็นต้น เข้ามาช่วยเพื่อความเร็ว ลดภาระงานของบุคลากรในการนำส่งเอกสารใบเบิกสินค้า
3. การบริหารสินค้าคงคลัง (Inventory management) เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญและมีผลกระทบการเงินทุนของโรงพยาบาล กรณีที่มีสินค้ามากสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ดี แต่ขณะเดียวกันก็ย่อมส่งผลกระทบต่อพื้นที่ในการจัดเก็บ เงินทุนที่จมไปกับสินค้านั้น ดังนั้นการบริหารจัดการสินค้าคงคลังที่เหมาะสมจะช่วยให้โรงพยาบาลมีสินค้าเพียงพอและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ดีด้วย ลดความเสี่ยงของสินค้าขาดคราว สินค้าเสื่อมสภาพ หรือหมดอายุ
4. การบริหารจัดการคลังสินค้า (Warehouse and storage) เนื่องจากโรงพยาบาลส่วนใหญ่มีพื้นที่คลังไม่เพียงพอต่อการจัดเก็บยาและเวชภัณฑ์ ส่งผลให้การจัดเก็บไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้การหยิบ เบิกจ่ายใช้เวลานาน ดังนั้นการจัดการคลังสินค้า เช่น การใช้ Rack ที่เหมาะสมในการจัดเก็บ การติด Label ระบุตำแหน่งที่จัดเก็บ การแบ่งโซนในการจัดเก็บยาและเวชภัณฑ์ การควบคุมลอการิสติกส์ เป็นต้น นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการลดการใช้พื้นที่ ลดอัตราสินค้าหมดอายุ ช่วยให้การหยิบ (Picking) มีความรวดเร็วมากขึ้น นอกเหนือจากนี้ การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการคลังสินค้า นับว่ามีความสำคัญเช่นเดียวกัน
5. การขนส่ง (Transportation management) เนื่องจากโรงพยาบาลมีการเบิกใช้สินค้าที่หลากหลาย เช่น ยา เวชภัณฑ์ ผ้า อาหารผู้ป่วย เป็นต้น การขนส่งสินค้าเหล่านี้ อาศัยหน่วยงานต้นทาง หรือหน่วยงานปลายทางเป็นผู้ขนส่ง ส่งผลให้ประสิทธิภาพการขนส่งไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้น การวางแผนการขนส่งในลักษณะเป็นเที่ยวหรือรอบการขนส่ง ประกอบกับเทคนิคการขนส่งแบบ Milk run จะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ลดภาระงาน จำนวนเที่ยวต่อวันลง ขณะเดียวกันก็ช่วยลดความเสี่ยงที่บางหน่วยงานได้รับสินค้าไม่เพียงพอ แต่บางหน่วยงานมีสินค้านั้นมากเกินไป แต่อย่างไรก็ตาม ควรปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ในการขนส่งเช่น รถเข็น รถขนส่ง ภาชนะบรรจุ เป็นต้น ให้เหมาะสมกับการขนส่งสินค้าชนิดต่างๆ ด้วย

การเริ่มการประยุกต์ใช้ระบบโลจิสติกส์ต้องตระหนักเสมอว่า การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานไม่ใช่การแก้ปัญหาเฉพาะจุดในแต่ละแผนก หากแต่เป็นการแก้ปัญหาเชิง “**กระบวนการ**” กล่าวคือ กระบวนการที่ทุกแผนกมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกัน ดังนั้นการประยุกต์ใช้โลจิสติกส์นี้ควรเริ่มจากการจัดตั้ง Cross-functional team โดยมีตัวแทนจากแต่ละแผนกร่วมในแผนงาน และมุ่งเน้นการแก้ปัญหากระบวนการที่เลือกขึ้นมาจากการจัดลำดับความสำคัญ คิดให้ครบ loop

แบบ End-to-end process ว่ากระบวนการนี้เริ่มจากไหน สิ้นสุดที่ไหน เกี่ยวข้องกับใครบ้าง และทำการทบทวนกระบวนการ แล้ว Re-engineering กระบวนการนั้นทั้งระบบ การเริ่มโครงการนี้ต้องมีคณะกรรมการและผู้รับผิดชอบชัดเจน ตั้งดัชนีชี้วัดความสำเร็จ และเป้าหมาย รวมถึงการประเมินความก้าวหน้าของโครงการอย่างสม่ำเสมอ

เมื่อเกิดความแข็งแกร่งในโรงพยาบาลแล้ว สามารถดำเนินการในระดับโซ่อุปทานตั้งแต่ต้นน้ำคือซัพพลายเออร์ จนถึงผู้ป่วยที่มารับบริการ รวมถึงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) โดยเชื่อมต่อเครือข่ายทั้งการไหลของทั้งข้อมูลสารสนเทศ ผู้ป่วย การจัดการทรัพยากร เช่น ยาและเวชภัณฑ์ และการจัดการสารสนเทศและระบบสารสนเทศต่อไป

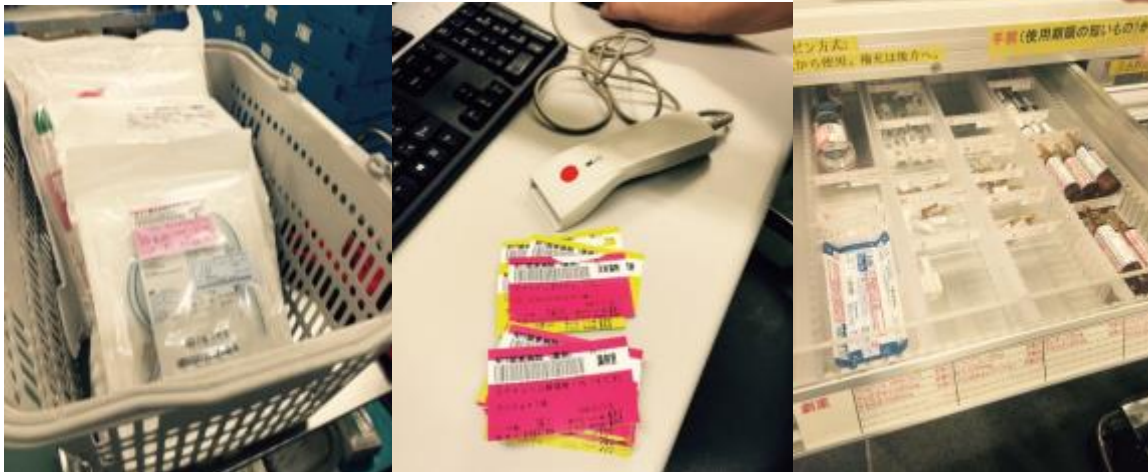
4. การประยุกต์ใช้บาร์โค้ดในระบบ Hospital Logistics

การใช้บาร์โค้ดในโรงพยาบาลจะใช้ตามจุดต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์ต่างกัน ดังเช่น

4.1 ใช้ในการบ่งชี้ตัวตนผลิตภัณฑ์ในกระบวนการจ่ายสินค้า (หรือสามารถบ่งชี้บน Kanban card ก็ได้) เพื่อบันทึกยอดการใช้เข้าระบบเพื่อส่งข้อมูลให้มาเติมสินค้าหรือสั่งซื้อ

จุดที่ใช้

- จุดจ่ายที่คลัง
- จุดจ่ายที่แผนกผู้ป่วยนอก (OPD: Outpatient Department) และบันทึกส่งไปคลัง
- จุดจ่ายที่แผนกผู้ป่วยใน (IPD: Inpatient Department) และบันทึกส่งไปสต็อกกลาง

ภาพที่ 9: บาร์โค้ดติดที่ผลิตภัณฑ์สแกนเพื่อจ่ายบาร์โค้ดติดที่ Kanban card สแกนเพื่อจ่าย และนำ Kanbancard นั้นกลับมาเบิกสินค้า และบาร์โค้ดบนยา IPD ที่จะจ่ายออก

4.2 ใช้ในการบ่งชี้ผลิตภัณฑ์ในกระบวนการรับสินค้า เพื่อลดกระบวนการนับสินค้าและการบันทึกข้อมูลเข้าระบบ

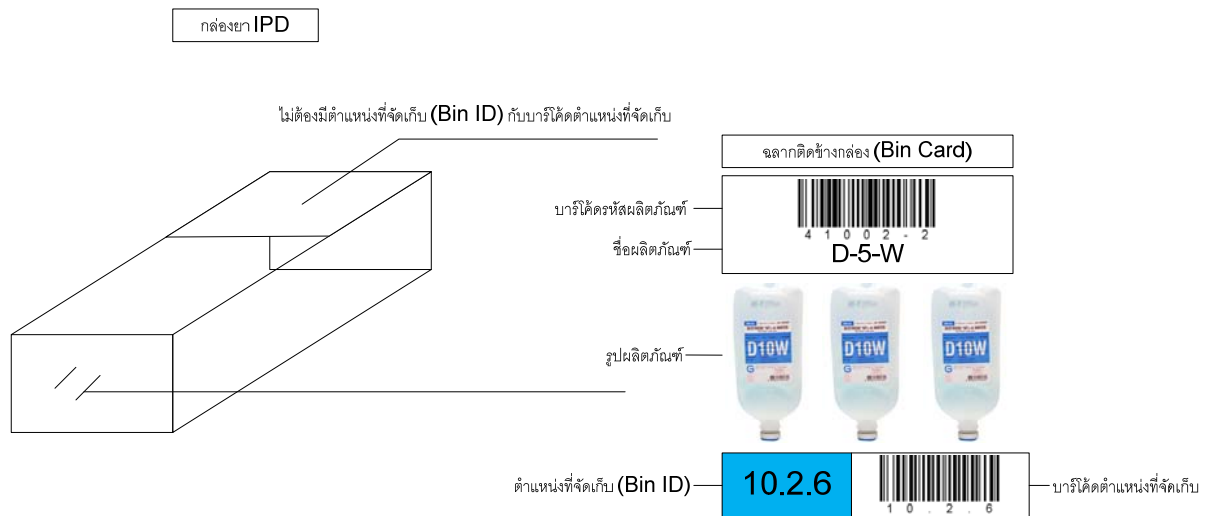
จุดที่ใช้

- จุดรับยาเข้าคลัง
- จุดรับยาเข้าสู่ต็อกกลาง
- จุดรับยาเข้าสู่ต็อก IPD
- จัดยา One day dose

ภาพที่ 10 : บาร์โค้ดติดบนบรรจุภัณฑ์สแกนรับเข้าคลังสต็อก IPD
และบาร์โค้ดใช้จัดยา One day dose ตามใบสั่งแพทย์

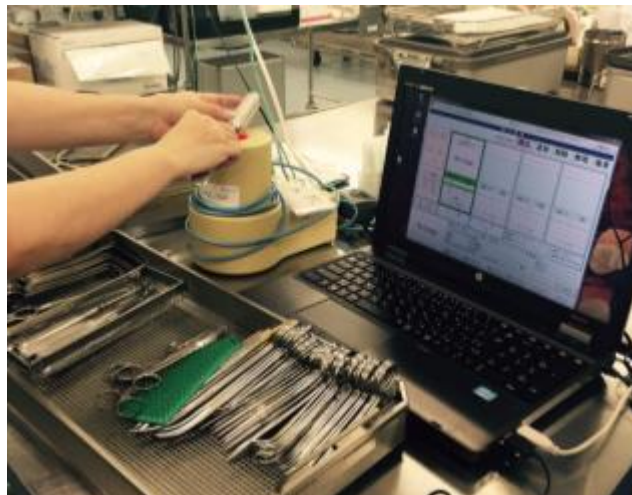
4.3 ใช้ในการระบุตำแหน่งจัดเก็บให้ผลิตภัณฑ์ในคลังสินค้า

ภาพที่ 11 : บาร์โค้ดใช้ในการระบุตำแหน่งจัดเก็บให้ผลิตภัณฑ์ในคลังสินค้า

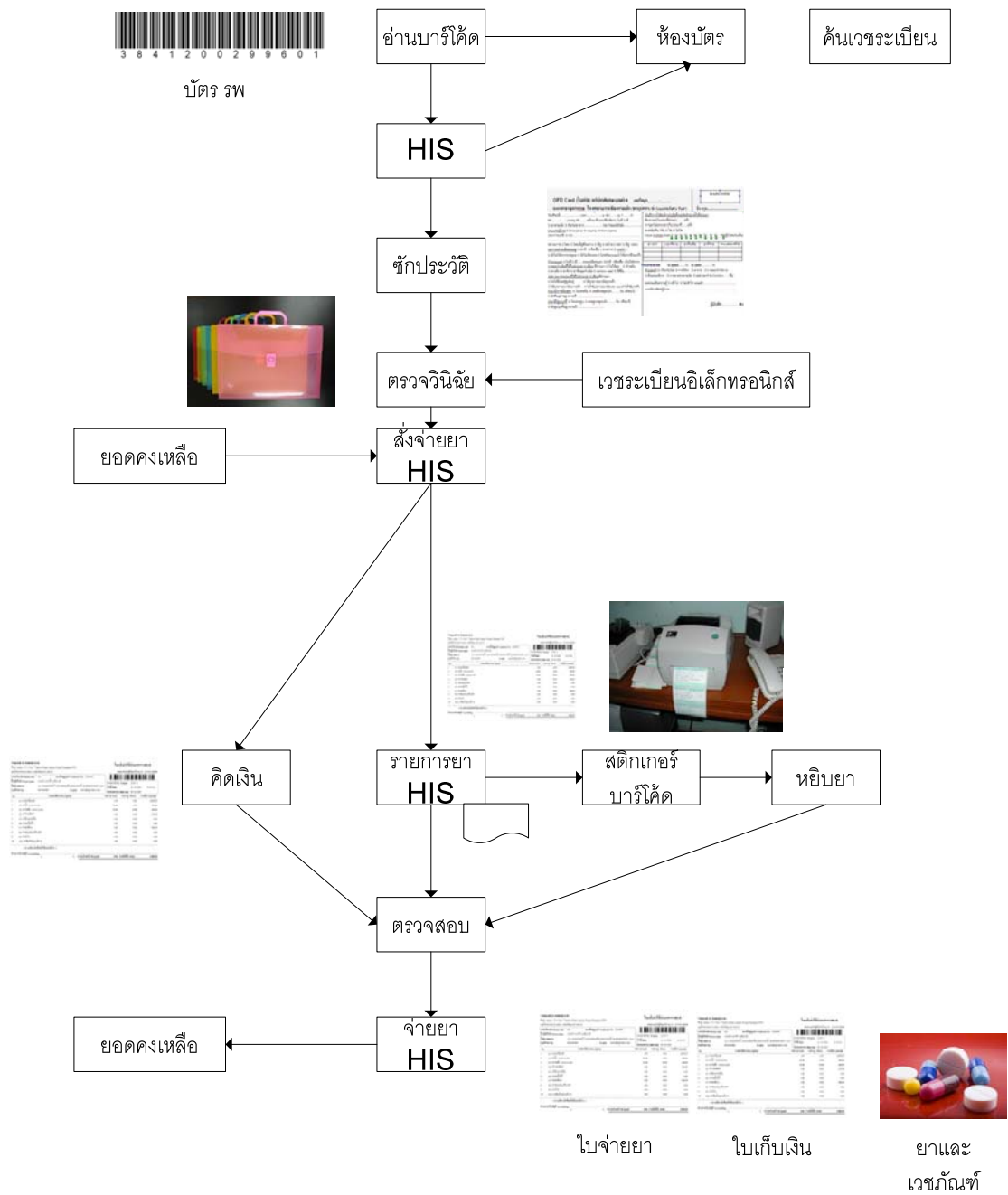
4.4 ใช้ในการนับจำนวนผลิตภัณฑ์และชนิดให้ครบตรวจสอบได้ จุดที่ใช้

- CSSD (Centralized Sterile Supply Department)

ภาพที่ 12 : บาร์โค้ดแบบ 2D ใช้ในการนับจำนวนผลิตภัณฑ์และชนิด

4.5 ใช้ในการบ่งชี้ผู้ป่วย, สถานะ, ประวัติลงในระบบสำหรับเวชระเบียนอิเล็กทรอนิกส์

หมายเหตุ: HIS คือ Hospital Information System

ภาพที่ 13: บาร์โค้ดใช้ในการบ่งชี้ผู้ป่วย, สถานะ, ประวัติลงในระบบ

4.6 ใช้ในการบ่งชี้ผลิตภัณฑ์เพื่อผลต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยเมื่อทำการจ่ายผลิตภัณฑ์ใดๆ ให้กับผู้ป่วยจะมีการสแกนบาร์โค้ดที่รหัสประจำตัวผู้ป่วย รหัสสินค้า และรหัสผู้ดำเนินการ เพื่อการยืนยันการจ่ายผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับผู้ป่วย

ภาพที่ 14: การสแกนบาร์โค้ดที่รหัสประจำตัวผู้ป่วย และรหัสสินค้า

ภาพที่ 15: การสแกนบาร์โค้ดที่รหัสผู้ดำเนินการ

5. แบบประเมินตนเอง โลจิสติกส์ภายในโรงพยาบาล

จากผลการลงพื้นที่สำรวจระบบการจัดการโลจิสติกส์สุขภาพ (Healthcare Logistics) ทีมวิจัยจึงนำผลการสำรวจมาพัฒนาแบบประเมินสุขภาพของระบบโลจิสติกส์ระดับโรงพยาบาล เพื่อให้โรงพยาบาลสามารถประเมินระดับความพร้อม 7 ด้านของโรงพยาบาลตนเองได้ และทีมวิจัยได้วิเคราะห์ผลจากแบบประเมินของโรงพยาบาลชุมชนกรณีศึกษา 20 โรงพยาบาลใน 4 ภูมิภาค ดังรายละเอียดในเล่มภาคผนวกนี้

- 1.แบบประเมินตนเอง เกี่ยวกับระบบโลจิสติกส์
- 2.วิธีการวิเคราะห์แบบประเมินตนเอง เพื่อหาแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาล ในการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice)
- 3.ศักยภาพระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาลชุมชนจากโรงพยาบาลกลุ่มตัวอย่าง 20 โรงพยาบาลใน “โครงการการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบโลจิสติกส์โรงพยาบาลชุมชน”

5.1 แบบประเมินตนเอง เกี่ยวกับระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาล

แบบประเมินตนเอง แบ่งออกเป็น 7 หัวข้อหลัก และแต่ละหัวข้อหลักจะประกอบด้วยหัวข้อย่อย ในแต่ละหัวข้อย่อยแบ่งเป็นระดับทั่วไป ไปสู่ระดับที่ดีที่สุด (Best Practice) ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินอธิบายลักษณะของแต่ละระดับ ผู้ประเมินจะต้องระบุสถานะปัจจุบันของระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาลตามความเป็นจริงทุกข้อ โดยใช้เกณฑ์การประเมินที่กำหนดให้

แบบประเมินตนเอง มีลักษณะดังนี้

แบบประเมินตนเอง
โครงการการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบโลจิสติกส์โรงพยาบาลชุมชน

คำชี้แจง

1. แบบประเมินแบ่งออกเป็น 7 หัวข้อหลัก และแต่ละหัวข้อหลักจะประกอบด้วยหัวข้อย่อย
2. กรุณาเติมระดับที่ตรงกับสถานะปัจจุบันในโรงพยาบาลของท่านตามความเป็นจริงทุกข้อ โดยใช้เกณฑ์การประเมินที่กำหนดในแต่ละหัวข้อย่อย

ขอบเขตการประเมิน	ระดับ ของท่าน	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
1.หน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบดูแลกระบวนการโลจิสติกส์					
โรงพยาบาลตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการโลจิสติกส์ โดยผู้บริหารให้การสนับสนุน มีคณะทำงานหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลกิจกรรมด้านโลจิสติกส์		มีหน่วยงานบางหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านโลจิสติกส์ เช่น ผู้รับผิดชอบประมาณการความต้องการใช้สินค้า วางแผนการสั่งซื้อ จัดเก็บ และส่งมอบสินค้า	หน่วยงานโลจิสติกส์เป็นผู้รับผิดชอบประมาณการยอดการใช้สินค้า วางแผนการสั่งซื้อ สั่งซื้อ และจัดเก็บสินค้าร่วมกับหน่วยงานที่ดูแลสินค้านั้นๆ และดำเนินการขนส่งสินค้า	หน่วยงานโลจิสติกส์เป็นผู้รับผิดชอบประมาณการยอดการใช้สินค้า วางแผนการสั่งซื้อ สั่งซื้อ และจัดเก็บสินค้าร่วมกับหน่วยงานที่ดูแลสินค้านั้นๆ และโรงพยาบาลมีการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากร เพื่อสนับสนุนงานด้านโลจิสติกส์อย่างเป็นรูปธรรม	โรงพยาบาลมีความร่วมมือกับหน่วยงานวิจัย หรือองค์กรภายนอก เป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนางานด้านโลจิสติกส์

ขอบเขตการประเมิน	ระดับ ของท่าน	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4	ระดับ 5
2.ด้านระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการกระบวนการด้านโลจิสติกส์						
2.1ด้านระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการกระบวนการด้านโลจิสติกส์		โรงพยาบาล <u>ไม่</u> มีการนำคอมพิวเตอร์ (ฮาร์ดแวร์) และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ซอฟต์แวร์) มาช่วยในการจัดการข้อมูลด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน ینگการทำงานกับกระดาษ เป็นส่วนใหญ่ เช่น บัตรกำกับสินค้า เอกสารใบเบิกจ่ายสินค้า เป็นต้น	มีการนำคอมพิวเตอร์ (ฮาร์ดแวร์) และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ซอฟต์แวร์) มาช่วยในการจัดการข้อมูลด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทานในบางส่วน หรือมีการใช้กระดาษควบคู่กับระบบคอมพิวเตอร์	มีการนำคอมพิวเตอร์ (ฮาร์ดแวร์) และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ซอฟต์แวร์) มาช่วยในการจัดการด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทานบนระบบคอมพิวเตอร์	มีการนำคอมพิวเตอร์ (ฮาร์ดแวร์) และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ซอฟต์แวร์) มาช่วยในการจัดการด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทานบนระบบคอมพิวเตอร์และสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศเหล่านั้นให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถสนับสนุนการตัดสินใจ ภายในองค์กรและระหว่างคู่ค้า (ผู้ส่งมอบหรือ ลูกค้า)ในโซ่อุปทาน	สามารถเชื่อมโยงสารสนเทศให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถสนับสนุนการตัดสินใจ พร้อมทั้งมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน

ขอบเขตการประเมิน	ระดับ ของท่าน	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3
2.ด้านระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการกระบวนการด้านโลจิสติกส์				
2.2. การเชื่อมโยงข้อมูลภายในโรงพยาบาล		ระบบ <u>ไม่</u> เชื่อมต่อกันระหว่าง คลังหลัก คลังย่อย และหน่วยเบิกต่างๆ และไม่สามารถตรวจสอบยอดคงเหลือของสินค้าผ่านระบบในครั้งเดียว ต้องมีการนำข้อมูลมารวมกัน	ระบบเชื่อมต่อกัน และสามารถตรวจสอบยอดคงเหลือของสินค้าที่จัดเก็บตามคลังหลัก คลังย่อย และหน่วยเบิกต่างๆ ในครั้งเดียว	ระบบเชื่อมต่อกัน และสามารถตรวจสอบยอดคงเหลือของสินค้าที่จัดเก็บตามคลังหลัก คลังย่อย และหน่วยเบิกต่างๆ ในครั้งเดียว และสามารถติดตามสถานะของสินค้าตั้งแต่กระบวนการรับเข้าที่คลังหลัก ไปจนถึงการจ่ายสินค้านั้นๆ ให้กับผู้ป่วยหรือผู้รับบริการอื่น

ขอบเขตการประเมิน	ระดับ ของท่าน	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
2.ด้านระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการกระบวนการด้านโลจิสติกส์					
2.3 การกำหนดรหัสมาตรฐานสำหรับสินค้า		มีการใช้รหัสสินค้าสำหรับภายในองค์กรเท่านั้น	มีการใช้รหัสมาตรฐานเชื่อมโยงกันระหว่างรหัสต่างๆ ในโรงพยาบาล เช่น รหัสสั่งซื้อ รหัสเบิกจ่าย และรหัสบาร์โค้ด	มีการใช้รหัสมาตรฐานเชื่อมโยงกันระหว่างรหัสต่างๆ ในโรงพยาบาล เช่น รหัสสั่งซื้อ รหัสเบิกจ่าย และรหัสบาร์โค้ด และมีการนำประยุกต์บาร์โค้ดมาใช้ในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์ เช่น การตรวจรับ การเบิกจ่ายสินค้า การนับสต็อกสินค้า เป็นต้น	มีการใช้บาร์โค้ดในการเชื่อมโยงกับผู้จัดการจำหน่ายสินค้า เพื่อการสั่งซื้อ ติดตามสถานะการส่งมอบสินค้า รวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพด้านนี้อย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้ส่งมอบคุณมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ของโรงพยาบาล

ขอบเขตการประเมิน	ระดับ ของท่าน	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
3.ด้านการพยากรณ์วัสดุคงคลัง (ยอดการใช้, ปริมาณการสั่งซื้อ)					
ด้านการพยากรณ์วัสดุคงคลัง (ยอดการใช้, ปริมาณการสั่งซื้อ)		โรงพยาบาลไม่มีระบบการพยากรณ์ยอดการใช้และปริมาณการสั่งซื้อ แต่ประมาณยอดการใช้และปริมาณการสั่งซื้อจากประสบการณ์	มีการพยากรณ์ยอดการใช้สินค้าโดยใช้ข้อมูลในอดีตร่วมกับประสบการณ์ของคุณและสินค้าชนิดนั้นๆ ครั้งเดียวในขั้นตอนการกำหนดงบประมาณ	มีการพยากรณ์ โดยใช้ในขั้นตอนการกำหนดงบประมาณ และมีการปรับปรุงแก้ไขในระหว่างปีเป็นรายไตรมาส หรือรายเดือน เพื่อให้สอดคล้องกับอัตราการใช้จ่ายจริงในแต่ละช่วงเวลา	มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการพยากรณ์กับผู้ส่งมอบสินค้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งมอบสินค้าให้ดีขึ้น

ขอบเขตการประเมิน	ระดับ ของท่าน	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4	ระดับ 5
4.ด้านการจัดซื้อสินค้า						
วิธีการสื่อสารกับ Supplier เพื่อจัดซื้อจัดหา และมีระบบในการควบคุม Supplier ให้ส่งสินค้าตามเวลาและจำนวนที่กำหนด		แฟกซ์ อีเมลและ/หรือ โทรศัพท์	แฟกซ์ อีเมลและ/หรือ โทรศัพท์ และมีระบบการติดตาม สถานการณ์ส่งมอบ สินค้าอย่างเป็นรูปธรรม	มีการติดตาม สถานการณ์การส่งมอบ สินค้ารวมทั้งมีการ ประเมินประสิทธิภาพ การส่งมอบสินค้า เพื่อ ปรับปรุงประสิทธิภาพ ให้ดีขึ้น	มีระบบการสื่อสาร ข้อมูลและติดตาม สถานะของการสั่งซื้อ สินค้า กับผู้ส่งมอบ สินค้าในรูปแบบ อิเล็กทรอนิกส์ (EDI)	มีการกำหนดให้ผู้ส่ง มอบสินค้ารับผิดชอบใน การเติมเต็มสินค้า (VMI) ในบางกลุ่มสินค้า ที่มีการใช้งานใน โรงพยาบาล

ขอบเขตการประเมิน	ระดับ ของท่าน	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
5. ด้านการควบคุมสินค้าคงคลัง					
5.1การกำหนดระดับคงคลังในการเติม		มีการกำหนดตาม ประสิทธิภาพของหน่วยเบิก ต่างๆ โดยไม่มีรูปแบบตายตัว	ใช้ประสบการณ์ แต่มีการใช้ ข้อมูลในอดีต แนวโน้มความต้องการในอนาคต และ ระยะเวลาในการเติม ผสมผสานด้วย	มีการใช้ข้อมูลในอดีตมา วิเคราะห์อย่างมีหลักการ และ มีการปรับเปลี่ยนเป็นระยะๆ ที่ชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับ อัตราการใช้จริงที่เกิดขึ้น	หน่วยงานที่ดูแลการจัดเก็บ สินค้าชนิดนั้นๆ เป็นผู้เติมเต็ม สินค้าตามที่มีการใช้งานจริง (VMI)

ขอบเขตการประเมิน	ระดับ ของท่าน	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3
5. ด้านการควบคุมสินค้าคงคลัง				
5.2การบันทึกข้อมูลระดับสินค้าคงคลัง/ยอดใช้จากจุดจ่ายและการมองเห็นระดับสินค้าคงคลังจากคลังยาและห้องยา		มีการบันทึกข้อมูลระดับสินค้าคงคลัง/ยอดใช้จากจุดจ่ายแต่ไม่สามารถมองเห็นยอดจากห้องยาและคลังยาได้	มีการบันทึกข้อมูลระดับสินค้าคงคลัง/ยอดใช้จากจุดจ่ายโดยสามารถมองเห็นจากห้องยาและคลังยาได้	มีการบันทึกข้อมูลระดับสินค้าคงคลัง/ยอดใช้จากจุดจ่ายreal time และสามารถมองเห็นจากห้องยาและคลังยาได้

ขอบเขตการประเมิน	ระดับ ของท่าน	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3
6. ด้านคลังสินค้าและการจัดเก็บ				
6.1ระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างคลังยากับห้องยา		มีระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างคลังยากับห้องยา อิงการทำงานกับกระดาษเป็นหลัก	มีระบบการเชื่อมโยงระหว่างคลังยากับห้องยาโดยใช้ทั้งกระดาษและระบบคอมพิวเตอร์	มีระบบการเชื่อมโยงระหว่างคลังยากับห้องยาบนระบบคอมพิวเตอร์

ขอบเขตการประเมิน	ระดับ ของท่าน	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4	ระดับ 5
6. ด้านคลังสินค้าและการจัดเก็บ						
6.2 การจัดวางสินค้าคงคลัง		ไม่มีระบบการจัดเก็บ	มีการแบ่งพื้นที่การวาง สินค้าแยกตามประเภท เช่น สินค้าที่เก็บใน อุณหภูมิห้องสินค้า ควบคุมอุณหภูมิ หรือ สินค้าควบคุมพิเศษ เป็น ต้นมีการเก็บสินค้าในชั้น วาง และมีการกำหนด ตำแหน่งที่จัดเก็บอย่าง ชัดเจน	มีการใช้ Visual Sign เพื่อ แบ่งแยกล็อตของสินค้า มีป้ายกำกับตำแหน่ง จัดเก็บ และกำกับการ เบิกจ่ายแบบตามวัน หมดอายุ(First Expired First Out : FEFO)อย่างเป็น รูปธรรม	มีการใช้ระบบ คอมพิวเตอร์ในการ บันทึกการรับเข้า เก็บ และจ่ายออกสินค้า	มีการใช้บาร์โค้ดในการ ดำเนินงานของ คลังสินค้าเช่น การรับ จ่ายสินค้า การตรวจนับ เป็นต้น

ขอบเขตการประเมิน	ระดับ ของท่าน	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4	ระดับ 5
6. ด้านคลังสินค้าและการจัดเก็บ						
6.3 ระดับการสำรองคลัง		เฉลี่ยมากกว่า 3 เดือน	เฉลี่ยเท่ากับ 3 เดือน	เฉลี่ยเท่ากับ 2 เดือน	เฉลี่ยเท่ากับ 1 เดือน	เฉลี่ยน้อยกว่า 1 เดือน

ขอบเขตการประเมิน	ระดับ ของท่าน	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4	ระดับ 5
7.ด้านการขนส่งและกระจายสินค้าในโรงพยาบาล						
การขนส่งและกระจายสินค้าในโรงพยาบาล		หน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบในการขนส่ง ขึ้นกับชนิดของสินค้า เช่น หน่วยงานเป็นผู้มารับสินค้า วัสดุภัณฑ์ที่คลังพัสดุ เป็นต้น	มีหน่วยงานกลาง เป็นผู้รับผิดชอบในการขนส่งสินค้า	มีหน่วยงานกลาง เป็นผู้รับผิดชอบในการขนส่งสินค้า และมีการพัฒนาองค์ความรู้บุคลากรในการขนส่ง เช่น การฝึกอบรมเกี่ยวกับสินค้าที่ขนส่ง ระบบโลจิสติกส์ ดัชนีชี้วัด เป็นต้น มีการกำหนดและนำมาตรฐานมาใช้สำหรับวิธีการดำเนินงาน	มีหน่วยงานกลาง เป็นผู้รับผิดชอบในการขนส่งสินค้า และมีระบบเทคโนโลยีช่วยในการวางแผน ติดตามการขนส่งสินค้า	มีหน่วยงานกลาง เป็นผู้รับผิดชอบ และมีระบบเทคโนโลยีในการวางแผน รวมถึงมีระบบในการประเมินความพึงพอใจของลูกค้า ดำเนินการเกี่ยวกับข้อร้องเรียน รวมทั้งร่วมมือกับผู้รับบริการในการพัฒนาระดับความพึงพอใจ โดยสามารถวัดผลได้เป็นรูปธรรม

5.2 วิธีการวิเคราะห์แบบการประเมินตนเอง เพื่อหาแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาล ในการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice)

หลังจากที่ผู้ประเมินได้ประเมินตนเองตามแบบประเมินดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้ประเมินสามารถวิเคราะห์ผลการประเมิน เพื่อหาแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาลในการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) ซึ่งผู้ประเมินสามารถวิเคราะห์ได้จากเกณฑ์การประเมินในแบบประเมิน ดังนี้

1.หน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบดูแลกระบวนการโลจิสติกส์

โรงพยาบาลตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการโลจิสติกส์ โดยผู้บริหารให้การสนับสนุน มีคณะทำงานหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลกิจกรรมด้าน โลจิสติกส์

ความหมายผลการตอบแบบประเมิน :

ระดับ 1 มีหน่วยงานบางหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านโลจิสติกส์ เช่น ผู้รับผิดชอบประมาณการความต้องการใช้สินค้า วางแผนการสั่งซื้อ จัดเก็บ และส่งมอบสินค้า

ระดับ 2 หน่วยงานโลจิสติกส์เป็นผู้รับผิดชอบประมาณการยอดการใช้สินค้า วางแผนการสั่งซื้อ สั่งซื้อ และจัดเก็บสินค้าร่วมกับหน่วยงานที่ดูแลสินค้านั้นๆ และดำเนินการขนส่งสินค้า

ระดับ 3 หน่วยงานโลจิสติกส์เป็นผู้รับผิดชอบประมาณการยอดการใช้สินค้า วางแผนการสั่งซื้อ สั่งซื้อ และจัดเก็บสินค้าร่วมกับหน่วยงานที่ดูแลสินค้านั้นๆ และโรงพยาบาลมีการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากร เพื่อสนับสนุนงานด้านโลจิสติกส์อย่างเป็นรูปธรรม

ระดับ 4 ซึ่งเป็นแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีความร่วมมือกับหน่วยงานวิจัย หรือองค์กรภายนอก เป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนางานด้านโลจิสติกส์

2.ด้านระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการกระบวนการด้านโลจิสติกส์

2.1ด้านระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการกระบวนการด้านโลจิสติกส์

ความหมายผลการตอบแบบประเมิน :

ระดับ 1 โรงพยาบาล ไม่มีการนำคอมพิวเตอร์ (ฮาร์ดแวร์) และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ซอฟต์แวร์) มาช่วยในการจัดการข้อมูลด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทานอิงการทำงานกับกระดาษเป็นส่วนใหญ่ เช่น บัตรกำกับสินค้า เอกสารใบเบิกจ่ายสินค้า เป็นต้น

ระดับ 2 มีการนำคอมพิวเตอร์ (ฮาร์ดแวร์) และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ซอฟต์แวร์) มาช่วยในการจัดการข้อมูลด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทานในบางส่วน หรือมีการใช้กระดาษควบคู่กับระบบคอมพิวเตอร์

ระดับ 3 มีการนำคอมพิวเตอร์ (ฮาร์ดแวร์) และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ซอฟต์แวร์) มาช่วยในการจัดการด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทานบนระบบคอมพิวเตอร์

ระดับ 4 มีการนำคอมพิวเตอร์ (ฮาร์ดแวร์) และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ซอฟต์แวร์) มาช่วยในการจัดการด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทานบนระบบคอมพิวเตอร์และสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศเหล่านั้นให้เป็น

อันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถสนับสนุนการตัดสินใจภายในองค์กรและระหว่างคู่ค้า (ผู้ส่งมอบ หรือ ลูกค้า) ในโซ่อุปทาน

ระดับ 5 ซึ่งเป็นแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถสนับสนุนการตัดสินใจ พร้อมทั้งมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน

2.2. การเชื่อมโยงข้อมูลภายใน โรงพยาบาล

ความหมายผลการตอบแบบประเมิน :

ระดับ 1 ระบบไม่เชื่อมต่อกันระหว่าง คลังหลัก คลังย่อย และหน่วยเบิกต่างๆ และไม่สามารถตรวจสอบยอดคงเหลือของสินค้าผ่านระบบในครั้งเดียว ต้องมีการนำข้อมูลมารวมกัน

ระดับ 2 ระบบเชื่อมต่อกัน และสามารถตรวจสอบยอดคงเหลือของสินค้าที่จัดเก็บตามคลังหลัก คลังย่อย และหน่วยเบิกต่างๆ ในครั้งเดียว

ระดับ 3 ซึ่งเป็นแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีระบบเชื่อมต่อกัน และสามารถตรวจสอบยอดคงเหลือของสินค้าที่จัดเก็บตามคลังหลัก คลังย่อย และหน่วยเบิกต่างๆ ในครั้งเดียว และสามารถติดตามสถานะของสินค้าตั้งแต่กระบวนการรับเข้าที่คลังหลัก ไปจนถึงการจ่ายสินค้านั้นๆ ให้กับผู้ป่วยหรือผู้รับบริการอื่น

2.3. การกำหนดรหัสมาตรฐานสำหรับสินค้า

ความหมายผลการตอบแบบประเมิน :

ระดับ 1 มีการใช้รหัสสินค้าสำหรับภายในองค์กรเท่านั้น

ระดับ 2 มีการใช้รหัสมาตรฐานเชื่อมโยงกันระหว่างรหัสต่างๆ ในโรงพยาบาล เช่น รหัสสั่งซื้อ รหัสเบิกจ่าย และรหัสบาร์โค้ด

ระดับ 3 มีการใช้รหัสมาตรฐานเชื่อมโยงกันระหว่างรหัสต่างๆ ในโรงพยาบาล เช่น รหัสสั่งซื้อ รหัสเบิกจ่าย และรหัสบาร์โค้ด และมีการนำประยุกต์บาร์โค้ดมาใช้ในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์ เช่น การตรวจรับ การเบิกจ่ายสินค้า การนับสต็อกสินค้า เป็นต้น

ระดับ 4 ซึ่งเป็นแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีการใช้บาร์โค้ดในการเชื่อมโยงกับผู้จำหน่ายสินค้า เพื่อการสั่งซื้อ ติดตามสถานะการส่งมอบสินค้า รวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพด้านนี้อย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้ส่งมอบมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ของโรงพยาบาล

3.ด้านการพยากรณ์วัสดุคงคลัง (ยอดการใช้, ปริมาณการสั่งซื้อ)

ด้านการพยากรณ์วัสดุคงคลัง (ยอดการใช้, ปริมาณการสั่งซื้อ)

ความหมายผลการตอบแบบประเมิน :

- ระดับ 1** โรงพยาบาลไม่มีระบบการพยากรณ์ยอดการใช้และปริมาณการสั่งซื้อ แต่ประมาณยอดการใช้และปริมาณการสั่งซื้อจากประสบการณ์
- ระดับ 2** มีการพยากรณ์ยอดการใช้สินค้าโดยใช้ข้อมูลในอดีตร่วมกับประสบการณ์ของดูแลสินค้าชนิดนั้นๆ ครั้งเดียวในขั้นตอนการกำหนดงบประมาณ
- ระดับ 3** มีการพยากรณ์ โดยใช้ในขั้นตอนการกำหนดงบประมาณ และมีการปรับปรุงแก้ไขในระหว่างปีเป็นรายไตรมาส หรือรายเดือน เพื่อให้สอดคล้องกับอัตราการใช้จริงในแต่ละช่วงเวลา
- ระดับ 4** ซึ่งเป็นแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการพยากรณ์กับผู้ส่งมอบสินค้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งมอบสินค้าให้ดีขึ้น

4.ด้านการจัดซื้อสินค้า

วิธีการสื่อสารกับ Supplier เพื่อจัดซื้อจัดหา และมีระบบในการควบคุม Supplier ให้ส่งสินค้าตามเวลาและจำนวนที่กำหนด

ความหมายผลการตอบแบบประเมิน :

- ระดับ 1** แฟกซ์ อีเมลและ/หรือโทรศัพท์
- ระดับ 2** แฟกซ์ อีเมลและ/หรือโทรศัพท์และมีระบบการติดตามสถานการณ์ส่งมอบสินค้าอย่างเป็นรูปธรรม
- ระดับ 3** มีการติดตามสถานการณ์การส่งมอบสินค้ารวมทั้งมีการประเมินประสิทธิภาพการส่งมอบสินค้า เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพให้ดีขึ้น
- ระดับ 4** มีระบบการสื่อสารข้อมูลและติดตามสถานะของการสั่งซื้อสินค้า กับผู้ส่งมอบสินค้าในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (EDI)
- ระดับ 5** ซึ่งเป็นแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีการกำหนดให้ผู้ส่งมอบสินค้ารับผิดชอบในการเติมเต็มสินค้า (VMI) ในบางกลุ่มสินค้าที่มีการใช้งานในโรงพยาบาล

5.ด้านการควบคุมสินค้าคงคลัง

5.1การกำหนดระดับคงคลังในการเติม

ความหมายผลการตอบแบบประเมิน :

- ระดับ 1** มีการกำหนดตามประสบการณ์ของหน่วยเบิกต่างๆ โดยไม่มีรูปแบบตายตัว
- ระดับ 2** ใช้ประสบการณ์ แต่มีการใช้ข้อมูลในอดีต แนวโน้มความต้องการในอนาคต และระยะเวลาในการเติมผสมผสานด้วย
- ระดับ 3** มีการใช้ข้อมูลในอดีตมาวิเคราะห์อย่างมีหลักการ และมีการปรับเปลี่ยนเป็นระยะๆ ที่ชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับอัตราการใช้จริงที่เกิดขึ้น
- ระดับ 4** ซึ่งเป็นแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีหน่วยงานที่ดูแลการจัดเก็บสินค้าชนิดนั้นๆ เป็นผู้เติมเต็มสินค้าตามที่มีการใช้งานจริง (VMI)

5.2การบันทึกข้อมูลระดับสินค้าคงคลัง/ยอดใช้จากจุดจ่ายและการมองเห็นระดับสินค้าคงคลังจากคลังยาและห้องยา

ความหมายผลการตอบแบบประเมิน :

ระดับ 1 มีการบันทึกข้อมูลระดับสินค้าคงคลัง/ยอดใช้จากจุดจ่าย แต่ไม่สามารถมองเห็นยอดจากห้องยาและคลังยาได้

ระดับ 2 มีการบันทึกข้อมูลระดับสินค้าคงคลัง/ยอดใช้จากจุดจ่ายโดยสามารถมองเห็นจากห้องยาและคลังยาได้

ระดับ 3 ซึ่งเป็นแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีการบันทึกข้อมูลระดับสินค้าคงคลัง/ยอดใช้จากจุดจ่าย real time และสามารถมองเห็นจากห้องยาและคลังยาได้

6. ด้านคลังสินค้าและการจัดเก็บ

6.1 ระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างคลังยากับห้องยา

ความหมายผลการตอบแบบประเมิน :

ระดับ 1 มีระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างคลังยากับห้องยา ینگการทำงานกับกระดาษเป็นหลัก

ระดับ 2 มีระบบการเชื่อมโยงระหว่างคลังยากับห้องยาโดยใช้ทั้งกระดาษและระบบคอมพิวเตอร์

ระดับ 3 ซึ่งเป็นแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีระบบการเชื่อมโยงระหว่างคลังยากับห้องยาบนระบบคอมพิวเตอร์

6.2 การจัดวางสินค้าคงคลัง

ความหมายผลการตอบแบบประเมิน :

ระดับ 1 ไม่มีระบบการจัดเก็บ

ระดับ 2 มีการแบ่งพื้นที่การวางสินค้าแยกตามประเภท เช่น สินค้าที่เก็บในอุณหภูมิห้องสินค้าควบคุมอุณหภูมิ หรือสินค้าควบคุมพิเศษ เป็นต้นมีการเก็บสินค้าในชั้นวาง และมีการกำหนดตำแหน่งที่จัดเก็บอย่างชัดเจน

ระดับ 3 มีการใช้ Visual Sign เพื่อแบ่งแยกล็อตของสินค้า มีป้ายกำกับตำแหน่งจัดเก็บ และกำกับกับการเบิกจ่ายแบบตามวันหมดอายุ (First Expired First Out : FEFO) อย่างเป็นรูปธรรม

ระดับ 4 มีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการบันทึกการรับเข้า เก็บ และจ่ายออกสินค้า

ระดับ 5 ซึ่งเป็นแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีการใช้บาร์โค้ดในการดำเนินงานของคลังสินค้าเช่น การรับจ่ายสินค้า การตรวจนับ เป็นต้น

6.3 ระดับการสำรองคลัง

ความหมายผลการตอบแบบประเมิน :

ระดับ 1 เหลือมากกว่า 3 เดือน

ระดับ 2 เหลือเท่ากับ 3 เดือน

ระดับ 3 เหลือเท่ากับ 2 เดือน

ระดับ 4 เหลือเท่ากับ 1 เดือน

ระดับ 5 ซึ่งเป็นแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีการสำรองคลังเหลือน้อยกว่า 1 เดือน

7. ด้านการขนส่งและกระจายสินค้าในโรงพยาบาล

การขนส่งและกระจายสินค้าในโรงพยาบาล

ความหมายผลการตอบแบบประเมิน :

- ระดับ 1** หน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบในการขนส่ง ขึ้นกับชนิดของสินค้า เช่น หน่วยงานเป็นผู้มารับสินค้า วัสดุภัณฑ์ที่คลังพัสดุ เป็นต้น
- ระดับ 2** มีหน่วยงานกลาง เป็นผู้รับผิดชอบในการขนส่งสินค้า
- ระดับ 3** มีหน่วยงานกลาง เป็นผู้รับผิดชอบในการขนส่งสินค้า และมีการพัฒนาองค์ความรู้บุคลากรในการขนส่ง เช่น การฝึกอบรมเกี่ยวกับสินค้าที่ขนส่ง ระบบโลจิสติกส์ ดัชนีชี้วัด เป็นต้น มีการกำหนดและนำมาตรฐานมาใช้สำหรับวิธีการดำเนินงาน
- ระดับ 4** มีหน่วยงานกลาง เป็นผู้รับผิดชอบในการขนส่งสินค้า และมีระบบเทคโนโลยีช่วยในการวางแผนติดตามการขนส่งสินค้า
- ระดับ 5** ซึ่งเป็นแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีหน่วยงานกลาง เป็นผู้รับผิดชอบ และมีระบบเทคโนโลยีในการวางแผน รวมถึงมีระบบในการประเมินความพึงพอใจของลูกค้า ดำเนินการเกี่ยวกับข้อร้องเรียน รวมทั้งร่วมมือกับผู้รับบริการในการพัฒนาระดับความพึงพอใจ โดยสามารถวัดผลได้เป็นรูปธรรม

5.3 ศักยภาพระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาลชุมชนจากโรงพยาบาลกลุ่มตัวอย่าง 20 โรงพยาบาลในโครงการ “การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบโลจิสติกส์โรงพยาบาลชุมชน”

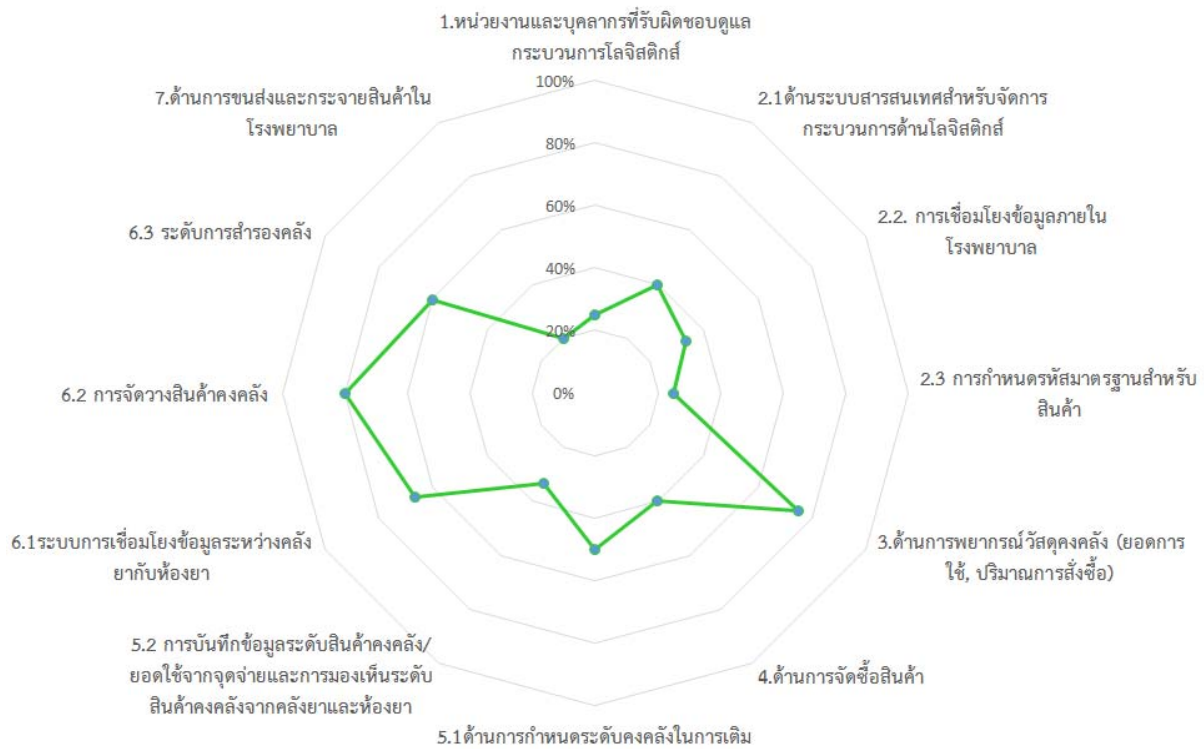
ระดับการประเมิน คิดจากค่าเฉลี่ยจาก 20 โรงพยาบาล

ขอบเขตการประเมิน	ระดับสูงสุด	ระดับของ โรงพยาบาล ในภาพรวม	คิดเป็น %
1.หน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบดูแลกระบวนการโลจิสติกส์	4	1	25
2.ด้านระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการกระบวนการด้านโลจิสติกส์			
2.1ด้านระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการกระบวนการด้านโลจิสติกส์	5	2	40
2.2การเชื่อมโยงข้อมูลภายใน โรงพยาบาล	3	1	33
2.3การกำหนดรหัสมาตรฐานสำหรับสินค้า	4	1	25
3.ด้านการพยากรณ์วัสดุคงคลัง (ยอดการใช้, ปริมาณการสั่งซื้อ)	4	3	75
4.ด้านการจัดซื้อสินค้า	5	2	40
5.ด้านการควบคุมสินค้าคงคลัง			
5.1ด้านการกำหนดระดับคงคลังในการเติม	4	2	50
5.2การบันทึกข้อมูลระดับสินค้าคงคลัง/ยอดใช้จากจุดจ่ายและการมองเห็นระดับสินค้าคงคลังจากคลังยาและห้องยา	3	1	33
6.ด้านคลังสินค้าและการจัดเก็บ			
6.1ระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างคลังยากับห้องยา	3	2	67
6.2การจัดวางสินค้าคงคลัง	5	4	80
6.3ระดับการสำรองคลัง	5	3	60
7.ด้านการขนส่งและกระจายสินค้าในโรงพยาบาล	5	1	20

คะแนนผลการประเมินค่อนข้างเกาะกลุ่มกันเป็นส่วนมาก

ศักยภาพระบบโลจิสติกส์โรงพยาบาลชุมชนใน 7 ด้าน

ขอบเขตการประเมิน	ระดับของโรงพยาบาลในภาพรวม คิดเป็น %	หมายถึง
1. หน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบดูแลกระบวนการโลจิสติกส์	25	มีหน่วยงานบางหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านโลจิสติกส์ เช่น ผู้รับผิดชอบประมาณการความต้องการใช้สินค้า วางแผนการสั่งซื้อ จัดเก็บ และส่งมอบสินค้า

จากการประเมินระดับ ด้านองค์กรและบุคลากร (Organization and staffing) ของโรงพยาบาลชุมชนส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับ 1 หมายถึงมีหน่วยงานบางหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านโลจิสติกส์ เช่น ผู้รับผิดชอบประมาณการความต้องการใช้สินค้า วางแผนการสั่งซื้อ จัดเก็บ และส่งมอบสินค้า

หากโรงพยาบาลชุมชนต้องการไปสู่ระดับที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรที่จะหน่วยงานโลจิสติกส์เป็นผู้รับผิดชอบประมาณ การยอดการใช้สินค้า วางแผนการสั่งซื้อ สั่งซื้อ และจัดเก็บสินค้านั้นๆ และโรงพยาบาลมีการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากร เพื่อสนับสนุนงานด้านโลจิสติกส์อย่างเป็นรูปธรรมหรือโรงพยาบาลมีความร่วมมือกับหน่วยงานวิจัย หรือองค์กรภายนอก เป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนางานด้านโลจิสติกส์

ขอบเขตการประเมิน	ระดับของ โรงพยาบาลใน ภาพรวม คิดเป็น %	หมายถึง
2.1 ด้านระบบสารสนเทศสำหรับ จัดการกระบวนการด้านโลจิสติกส์	40	มีการนำคอมพิวเตอร์ (ฮาร์ดแวร์) และ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ซอฟต์แวร์) มาช่วยใน การจัดการข้อมูลด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน ในบางส่วน หรือมีการใช้กระดาษควบคู่กับ ระบบคอมพิวเตอร์

จากการประเมินระดับด้านระบบสารสนเทศสำหรับจัดการกระบวนการด้านโลจิสติกส์ของ
โรงพยาบาลชุมชนส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับ 2 หมายถึงมีการนำคอมพิวเตอร์ (ฮาร์ดแวร์) และโปรแกรมคอมพิวเตอร์
(ซอฟต์แวร์) มาช่วยในการจัดการข้อมูลด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทานในบางส่วน หรือมีการใช้กระดาษควบคู่กับ
ระบบคอมพิวเตอร์

หากโรงพยาบาลชุมชนต้องการไปสู่ระดับที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีการนำ
คอมพิวเตอร์ (ฮาร์ดแวร์) และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ซอฟต์แวร์) มาช่วยในการจัดการด้านโลจิสติกส์และโซ่
อุปทานบนระบบคอมพิวเตอร์และสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศเหล่านั้นให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถ
สนับสนุนการตัดสินใจภายในองค์กรและระหว่างคู่ค้า (ผู้ส่งมอบ หรือ ลูกค้า) ในโซ่อุปทาน และสามารถ
เชื่อมโยงสารสนเทศให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถสนับสนุนการตัดสินใจ พร้อมทั้งมีการพัฒนาบุคลากร
ให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน

ขอบเขตการประเมิน	ระดับของ โรงพยาบาลใน ภาพรวม คิดเป็น %	หมายถึง
2.2. การเชื่อมโยงข้อมูลภายใน โรงพยาบาล	33	ระบบไม่เชื่อมต่อกันระหว่าง คลังหลัก คลังย่อย และหน่วยเบิกต่างๆ และไม่สามารถตรวจสอบ ยอดคงเหลือของสินค้าผ่านระบบในครั้งเดียว ต้องมีการนำข้อมูลมารวมกัน

จากการประเมินระดับการเชื่อมโยงข้อมูลภายในโรงพยาบาลของโรงพยาบาลชุมชนส่วนใหญ่อยู่ที่
ระดับ 1 หมายถึงระบบไม่เชื่อมต่อกันระหว่าง คลังหลัก คลังย่อย และหน่วยเบิกต่างๆ และไม่สามารถ
ตรวจสอบยอดคงเหลือของสินค้าผ่านระบบในครั้งเดียว ต้องมีการนำข้อมูลมารวมกัน

หากโรงพยาบาลชุมชนต้องการไปสู่ระดับที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีระบบเชื่อมต่อ
กัน และสามารถตรวจสอบยอดคงเหลือของสินค้าที่จัดเก็บตามคลังหลัก คลังย่อย และหน่วยเบิกต่างๆ ในครั้ง

เดียวและสามารถติดตามสถานะของสินค้าตั้งแต่กระบวนการรับเข้าที่คลังหลัก ไปจนถึงการจ่ายสินค้านั้นๆ ให้กับผู้ป่วยหรือผู้รับบริการอื่น

ขอบเขตการประเมิน	ระดับของ โรงพยาบาลใน ภาพรวม คิดเป็น %	หมายถึง
2.3 การกำหนดรหัสมาตรฐานสำหรับ สินค้า	25	มีการใช้รหัสสินค้าสำหรับภายในองค์กรเท่านั้น

จากการประเมินระดับการกำหนดรหัสมาตรฐานสำหรับสินค้าของโรงพยาบาลชุมชนส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับ 1 หมายถึงมีการใช้รหัสสินค้าสำหรับภายในองค์กรเท่านั้น

หากโรงพยาบาลชุมชนต้องการไปสู่ระดับที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีการใช้รหัสมาตรฐานเชื่อมโยงกันระหว่างรหัสต่างๆ ในโรงพยาบาล เช่น รหัสสั่งซื้อ รหัสเบิกจ่าย และรหัสบาร์โค้ด และมีการนำประยุกต์บาร์โค้ดมาใช้ในการกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์ เช่น การตรวจรับ การเบิกจ่ายสินค้า การนับสต็อกสินค้า เป็นต้น และมีการใช้บาร์โค้ดในการเชื่อมโยงกับผู้จัดจำหน่ายสินค้า เพื่อการสั่งซื้อติดตามสถานะการส่งมอบสินค้า รวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพด้านนี้อย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้ส่งมอบมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ของ โรงพยาบาล

ขอบเขตการประเมิน	ระดับของ โรงพยาบาลใน ภาพรวม คิดเป็น %	หมายถึง
3.ด้านการพยากรณ์วัสดุคงคลัง (ยอด การใช้, ปริมาณการสั่งซื้อ)	75	มีการพยากรณ์ โดยใช้ในขั้นตอนการกำหนด งบประมาณ และมีการปรับปรุงแก้ไขในระหว่าง ปีเป็นรายไตรมาส หรือรายเดือน เพื่อให้ สอดคล้องกับอัตราการใช้จริงในแต่ละช่วงเวลา

จากการประเมินระดับด้านการพยากรณ์ (Forecasting) ของโรงพยาบาลชุมชนส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับ 3 หมายถึงมีการพยากรณ์ โดยใช้ในขั้นตอนการกำหนดงบประมาณ และมีการปรับปรุงแก้ไขในระหว่างปีเป็นรายไตรมาส หรือรายเดือน เพื่อให้สอดคล้องกับอัตราการใช้จริงในแต่ละช่วงเวลา

หากโรงพยาบาลชุมชนต้องการไปสู่ระดับที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการพยากรณ์กับผู้ส่งมอบสินค้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งมอบสินค้าให้ดีขึ้น

ขอบเขตการประเมิน	ระดับของ โรงพยาบาลใน ภาพรวม คิดเป็น %	หมายถึง
4.ด้านการจัดซื้อสินค้า	40	แฟกซ์ อีเมล และ/หรือโทรศัพท์

จากการประเมินระดับด้านการจัดซื้อสินค้าของโรงพยาบาลชุมชนส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับ 1 หมายถึง แฟกซ์ อีเมล และ/หรือโทรศัพท์

หากโรงพยาบาลชุมชนต้องการไปสู่ระดับที่ดีที่สุด (Best Practice)ได้นั้น มีแนวทางปฏิบัติ 2 ทางเลือก ได้แก่

1.มีระบบการสื่อสารข้อมูลและติดตามสถานะของการสั่งซื้อสินค้า กับผู้ส่งมอบสินค้าในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (EDI)

2.มีการกำหนดให้ผู้ส่งมอบสินค้านำใบพินิจขอใบการเติมเต็มสินค้า (VMI) ในบางกลุ่มสินค้าที่มีการใช้งานในโรงพยาบาล

ขอบเขตการประเมิน	ระดับของ โรงพยาบาลใน ภาพรวม คิดเป็น %	หมายถึง
5.1ด้านการกำหนดระดับคงคลังในการเติม	50	มีการกำหนดตามประสบการณ์ของหน่วยเบิกต่างๆ โดยไม่มีรูปแบบตายตัว

จากการประเมินระดับด้านการกำหนดระดับคงคลังในการเติมของโรงพยาบาลชุมชนส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับ 1 หมายถึงมีการกำหนดตามประสบการณ์ของหน่วยเบิกต่างๆ โดยไม่มีรูปแบบตายตัว

หากโรงพยาบาลชุมชนต้องการไปสู่ระดับที่ดีที่สุด (Best Practice)ได้นั้น มีแนวทางปฏิบัติ 2 ทางเลือก ได้แก่

1.มีการใช้ข้อมูลในอดีตมาวิเคราะห์อย่างมีหลักการ และมีการปรับเปลี่ยนเป็นระยะๆ ที่ชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับอัตราการใช้จริงที่เกิดขึ้น

2.หน่วยงานที่ดูแลการจัดเก็บสินค้าชนิดนั้นๆ เป็นผู้เติมเต็มสินค้าตามที่มีการใช้งานจริง (VMI)

ขอบเขตการประเมิน	ระดับของ โรงพยาบาลใน ภาพรวม คิดเป็น %	หมายถึง
5.2 การบันทึกข้อมูลระดับสินค้าคงคลัง/ยอดใช้จากจุดจ่ายและการมองเห็นระดับสินค้าคงคลังจากคลังยาและห้องยา	33	มีการบันทึกข้อมูลระดับสินค้าคงคลัง/ยอดใช้จากจุดจ่าย แต่ไม่สามารถมองเห็นยอดจากห้องยาและคลังยาได้

จากการประเมินระดับการบันทึกข้อมูลระดับสินค้าคงคลัง/ยอดใช้จากจุดจ่ายและการมองเห็นระดับสินค้าคงคลังจากคลังยาและห้องยาของโรงพยาบาลชุมชนส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับ 1 หมายถึงมีการบันทึกข้อมูลระดับสินค้าคงคลัง/ยอดใช้จากจุดจ่าย แต่ไม่สามารถมองเห็นยอดจากห้องยาและคลังยาได้

หากโรงพยาบาลชุมชนต้องการไปสู่ระดับที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีการบันทึกข้อมูลระดับสินค้าคงคลัง/ยอดใช้จากจุดจ่าย real time และสามารถมองเห็นจากห้องยาและคลังยาได้

ขอบเขตการประเมิน	ระดับของ โรงพยาบาลใน ภาพรวม คิดเป็น %	หมายถึง
6.1 ระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างคลังยากับห้องยา	67	มีระบบการเชื่อมโยงระหว่างคลังยากับห้องยาโดยใช้ทั้งกระดาษและระบบคอมพิวเตอร์

จากการประเมินระดับระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างคลังยากับห้องยาของโรงพยาบาลชุมชนส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับ 2 หมายถึงมีระบบการเชื่อมโยงระหว่างคลังยากับห้องยาโดยใช้ทั้งกระดาษและระบบคอมพิวเตอร์

หากโรงพยาบาลชุมชนต้องการไปสู่ระดับที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีระบบการเชื่อมโยงระหว่างคลังยากับห้องยาบนระบบคอมพิวเตอร์

ขอบเขตการประเมิน	ระดับของ โรงพยาบาลใน ภาพรวม คิดเป็น %	หมายถึง
6.2 การจัดวางสินค้าคงคลัง	80	มีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการบันทึกการรับเข้า เก็บ และจ่ายออกสินค้า

จากการประเมินระดับ การจัดวางสินค้าคงคลังของโรงพยาบาลชุมชนส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับ 4 หมายถึง มีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการบันทึกการรับเข้า เก็บ และจ่ายออกสินค้า

หากโรงพยาบาลชุมชนต้องการไปสู่ระดับที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีการใช้บาร์โค้ด ในการดำเนินงานของคลังสินค้าเช่น การรับจ่ายสินค้า การตรวจนับ เป็นต้น

ขอบเขตการประเมิน	ระดับของ โรงพยาบาลใน ภาพรวม คิดเป็น %	หมายถึง
6.3 ระดับการสำรองคลัง	60	เฉลี่ยเท่ากับ 2 เดือน

จากการประเมินระดับ ระดับการสำรองคลังของโรงพยาบาลชุมชนส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับ 3 หมายถึง เฉลี่ยเท่ากับ 2 เดือน

หากโรงพยาบาลชุมชนต้องการไปสู่ระดับที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีการสำรองคลัง เฉลี่ยน้อยกว่า 1 เดือน

ขอบเขตการประเมิน	ระดับของ โรงพยาบาลใน ภาพรวม คิดเป็น %	หมายถึง
7.ด้านการขนส่งและกระจายสินค้าใน โรงพยาบาล	20	หน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบในการขนส่ง ขึ้นกับ ชนิดของสินค้า เช่น หน่วยงานเป็นผู้มารับสินค้า วัสดุภัณฑ์ที่คลังพัสดุ เป็นต้น

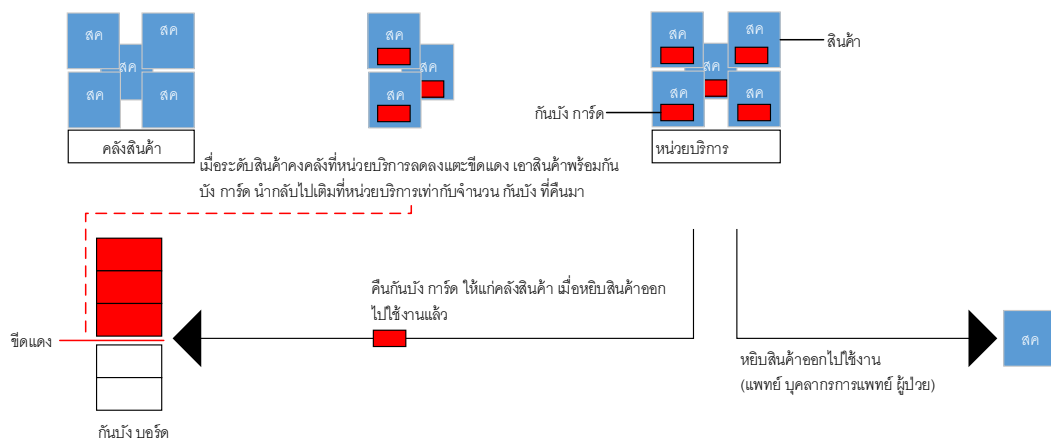
จากการประเมินระดับ ด้านการขนส่งและการกระจายสินค้า (Transportation and distribution) ของโรงพยาบาลชุมชนส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับ 1 หมายถึง หน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบในการขนส่ง ขึ้นกับชนิดของ สินค้า เช่น หน่วยงานเป็นผู้มารับสินค้าวัสดุภัณฑ์ที่คลังพัสดุ เป็นต้น

หากโรงพยาบาลชุมชนต้องการไปสู่ระดับที่ดีที่สุด (Best Practice) โรงพยาบาลควรมีหน่วยงานกลาง เป็นผู้รับผิดชอบ และมีระบบเทคโนโลยีในการวางแผน รวมถึงมีระบบในการประเมินความพึงพอใจของลูกค้า ดำเนินการเกี่ยวกับข้อร้องเรียน รวมทั้งร่วมมือกับผู้ให้บริการในการพัฒนาระดับความพึงพอใจ โดยสามารถ วัดผลได้เป็นรูปธรรม

ตัวอย่างเทคนิคการปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ในโรงพยาบาล

1 การเติมสินค้าแบบคัมบัง

คัมบัง (Kanban) เป็นเทคนิคหนึ่งในระบบการบริหารจัดการสินค้าแบบทันเวลาพอดี (Just in Time) มีหลักการคือ หน่วยสนับสนุนเติมสินค้าให้กับหน่วยบริการเท่าที่เบิกใช้ไป รายละเอียดของหลักการคัมบัง อธิบายตามภาพที่ 16

ภาพที่ 16 : หลักการทำงานของคัมบัง

จากภาพที่ 16 เมื่อบุคลากรของหน่วยบริการมีการหยิบสินค้าขึ้นใด ขึ้นหนึ่ง ออกไปใช้งาน ต้องมีการดึง คัมบัง การ์ด (Kanban Card) ที่ติดกับสินค้าออกมา และส่งคืนหน่วยสนับสนุน เมื่อระดับของสินค้าคงคลังในหน่วยบริการลดต่ำลงและที่ระดับขีดต่ำสุด หน่วยสนับสนุนก็ดำเนินการส่งสินค้าไปเติมให้กับหน่วยบริการนั้นๆ ในการนำสินค้าไปเติมให้ติด คัมบัง การ์ด กับตัวสินค้าด้วย

หลักการนี้สามารถประยุกต์ใช้กับสินค้าที่มีใช้งานตามหอผู้ป่วย อุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน หรือแม้แต่หน่วยทันตกรรม สินค้าที่เหมาะสมในการเติมแบบคัมบังคือ น้ำเกลือ เครื่องผ้า วัสดุการแพทย์ เป็นต้น

ยกตัวอย่างน้ำเกลือ ซึ่งเป็นสินค้าที่มีน้ำหนักมาก ใช้พื้นที่ในการจัดเก็บมาก การดำเนินการคือ เมื่อพยาบาลหยิบน้ำเกลือออกจากตู้เก็บออกไปใช้ตามกรณีต่างๆ ให้เก็บคัมบัง การ์ด ออกมา และเมื่อถึงรอบเวลาก็นำส่งหรือเจ้าหน้าที่คลังเวชภัณฑ์มารวบรวม หรือส่งข้อมูลผ่านระบบไลน์ ตามแต่กรณี เพื่อให้เจ้าหน้าที่คลังเวชภัณฑ์รับรู้ข้อมูลยอดการใช้ น้ำเกลือของแต่ละหอผู้ป่วย หน่วยบริการ และดำเนินการเติมน้ำเกลือที่พร่องไปให้เต็มตามกรอบที่ตกลงกัน ซึ่งหลักการแบบคัมบังนี้ เป็นวิธีการในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการระบบโลจิสติกส์ในแง่ลดพื้นที่ในการจัดเก็บของหน่วยบริการ ซึ่งมีข้อจำกัดมากกว่าในคลังเวชภัณฑ์ การเติมมีความถี่มากขึ้น และในระยะยาวสามารถขยายผลด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อลดภาระงานของคนในการเดินรวบรวม หรือนำส่ง คัมบัง การ์ด ได้

2 การใช้สีแยกยา LASA DRUG

การจัดเก็บยาในห้อยยาผู้ป่วยนอกมีการใช้หลักการต่างๆ เพื่อแยกยาที่มีชื่อพ้องกัน รูปคล้ายกัน เช่น เก็บยาในตำแหน่งที่ห่างจากกัน ใช้ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่หรือตัวหนาๆ เพื่อเน้นความต่างที่สำคัญ หรืออ่านฉลากอย่างน้อย 3 ครั้งก่อนหยิบ จัด เก็บยา เป็นต้น คณะผู้วิจัยแนะนำเทคนิคการ Visual Control เป็นใช้สีเพื่อ

แยกสิ่งต่างๆ ออกให้เห็นเด่นชัด กระตุ้นความตื่นตัว และเตือนให้ใช้ความระมัดระวังมากขึ้น ลักษณะของห้องยาผู้ป่วยนอก แสดงดังภาพที่ 17

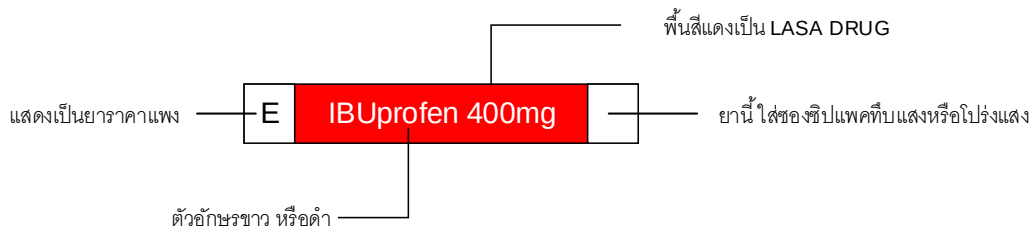
ห้องยาผู้ป่วยนอก รพช.1

ห้องยาผู้ป่วยนอก รพช.2

ภาพที่ 17 : ลักษณะการจัดเก็บยาในห้องยาผู้ป่วยนอก

ลักษณะการใช้สี เพื่อแยกยา LASA DRUG แสดงดังภาพที่ 18

ภาพที่ 18 : แสดงการออกแบบฉลากแสดงลักษณะยา LASA DRUG

3 การเพิ่มช่องรับยาสำหรับผู้ป่วยพิเศษ

ในกระบวนการจ่ายยาผู้ป่วยนอกแต่ละช่องรับยามีลำดับความสำคัญเท่ากัน อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในเรื่องการลำดับความสำคัญของการจ่ายยาใน 4 ลักษณะคือ

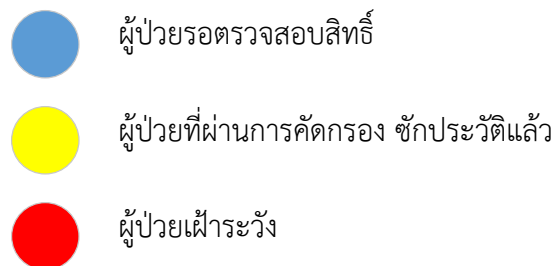
- 1) ผู้ป่วยที่มีรายการยาน้อยรายการเช่น น้อยกว่า 3 รายการยา เปิดเป็นช่องทางด่วน (Fast Track) เพื่อเกลี่ยจำนวนผู้ป่วยที่รอรับยาออกไปในกลุ่มนี้
- 2) ช่องรับยาพิเศษ ใช้กับกลุ่มผู้ป่วยที่มีสถานะทางสังคมพิเศษ เช่น ผู้ป่วยสูงอายุ วิกฤติ สามเณร และเด็ก เพื่อลดเวลาในการรอรับยา
- 3) ช่องรับยาผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผู้ป่วยในกลุ่มนี้มีรายการยาก่อนข้างมาก และใช้เวลาในการหยิบยานานที่สุด หากไปคั่นอยู่ระหว่างผู้ป่วยกลุ่มอื่นๆ ส่งผลให้ผู้ป่วยในกลุ่มนี้นั้รอรับยานานขึ้น

4) ช่องรับยาผู้ป่วยทั่วไป เป็นผู้ป่วยที่มีลักษณะใกล้เคียงกับผู้ป่วยที่มีรายการยาน้อยรายการ สามารถยุบรวมอยู่ด้วยกัน

อย่างไรก็ตาม หากห้องยาผู้ป่วยนอกมีบุคลากรหรือช่องรับยาไม่เพียงพอ แนะนำให้ใช้วิธีการจัดคิวในการรับยาแทนการเปิดช่องรับยาเพิ่มขึ้น ทั้งนี้การดำเนินการในลักษณะนี้ เพื่อลดเวลาในการรอรับยาและเพิ่มการไหลของผู้ป่วยในขั้นตอนการรับยาให้เร็วขึ้น

4 การใช้สีในการแยกแยะผู้ป่วย

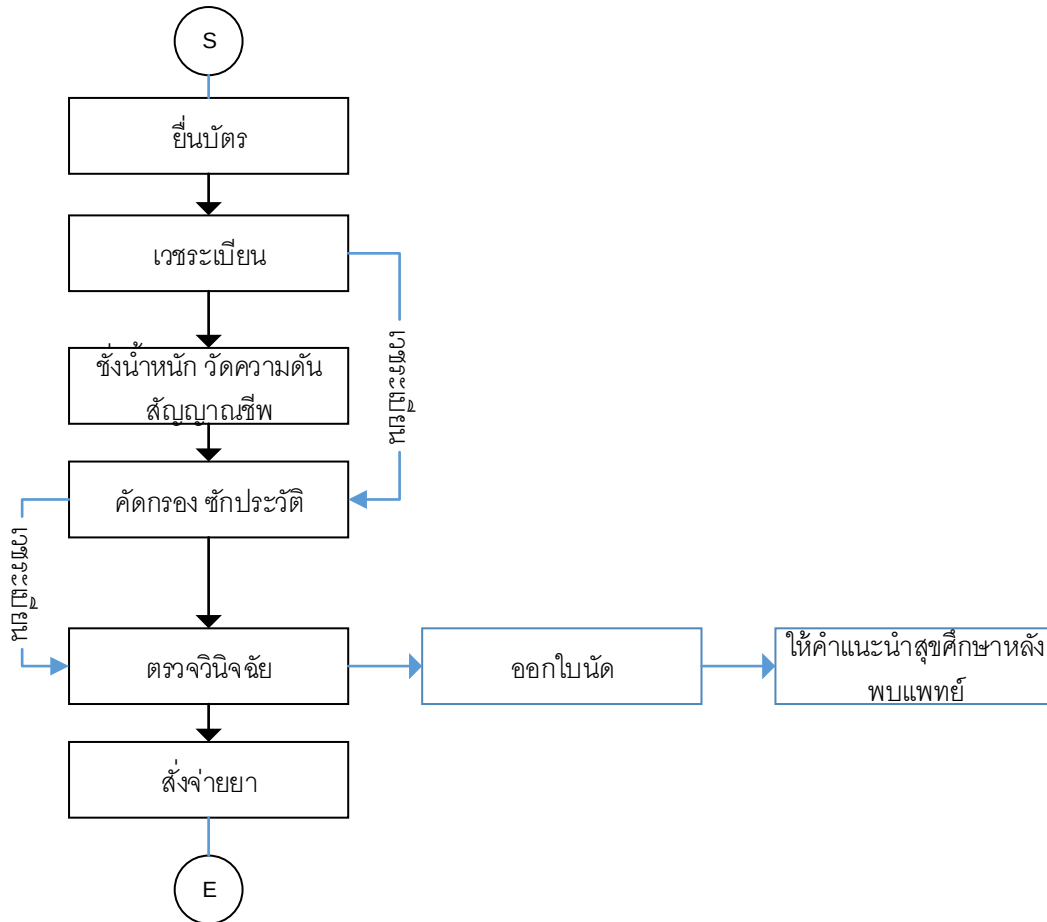
โดยทั่วไปผู้ป่วยมารับบริการค่อนข้างมาก โรงพยาบาลมีพื้นที่จำกัดในส่วนการให้บริการผู้ป่วยนอก และมีความเป็นไปได้ที่การให้บริการไม่ทั่วถึงเช่น มีผู้ป่วยมารับบริการแต่ยังไม่ได้เรียกชื่อเพื่อซักประวัติ หรือผู้ป่วยรอในพื้นที่รอพบแพทย์แต่ยังไม่ผ่านการซักประวัติ เป็นต้น เพื่อให้สามารถแยกแยะผู้ป่วยชัดเจนในแต่ละกลุ่ม หรือขั้นตอน ในที่นี้สามารถใช้สีในการแยกแยะประเภทผู้ป่วย เช่น ผู้ป่วยที่ซักประวัติแล้วใช้สีเหลือง ผู้ป่วยที่ต้องเฝ้าระวังระดับต่างๆ ใช้สีแดง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้พยาบาลสามารถตรวจสอบผู้ป่วยได้รวดเร็ว และทั่วถึง ลักษณะการใช้สี เพื่อแยกประเภทผู้ป่วย แสดงดังภาพที่ 19

ภาพที่ 19 : ลักษณะการใช้สีเพื่อแยกประเภทผู้ป่วย

5 ปรับปรุงเวลาในการให้บริการผู้ป่วยนอก

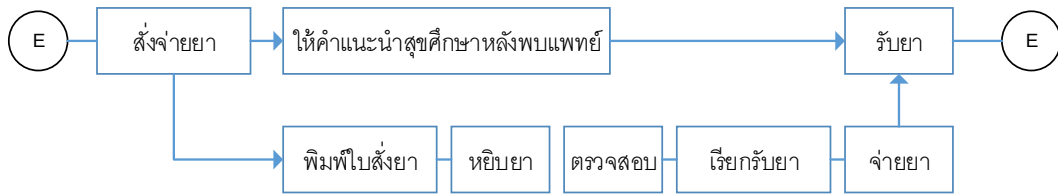
กระบวนการให้บริการผู้ป่วยนอกมีคอขวดที่เด่นชัด 2 จุดด้วยกันคือ ขั้นตอนการให้คำแนะนำสุขภาพแก่ผู้ป่วยหลังพบแพทย์ และการจ่ายยาผู้ป่วยนอก ขั้นตอนการให้คำแนะนำสุขภาพแก่ผู้ป่วยหลังพบแพทย์ แสดงดังภาพที่ 20

ภาพที่ 20 : ขั้นตอนการให้คำแนะนำสู่ศึกษาแก่ผู้ป่วยหลังพบแพทย์

ในขั้นตอนนี้ ผู้ป่วยที่ออกจากห้องตรวจโรคจะมีลักษณะเป็นชุด (Batch) กล่าวคือ ออกมาครั้งละ 2-3 คน ขึ้นกับจำนวนแพทย์ที่ออกตรวจโรคในขณะนั้น ขณะที่พยาบาลผู้ออกใบนัด และให้คำแนะนำสู่ศึกษามีเพียง 1 คน ให้บริการผู้ป่วยได้ครั้งละคน ส่งผลให้ผู้ป่วยคนที่ 2 ต้องรอคิว ซึ่งแนวทางปรับปรุงในขั้นตอนนี้คือ แนะนำให้มีการวิเคราะห์และเสริมพยาบาลหรือบุคลากรอื่น ให้สอดคล้องกับจำนวนผู้ป่วยในแต่ละช่วงเวลา เช่น ถ้าแพทย์เริ่มออกตรวจมากขึ้น ควรมีการเกลี่ยพยาบาลจากจุดบริการอื่นๆ มาเสริม เพื่อรองรับผู้ป่วยที่รอรับคำแนะนำสู่ศึกษาหลังพบแพทย์ ซึ่งจะช่วยให้การไหลของผู้ป่วยไม่สะดุด และควรประสานกับห้องยาผู้ป่วยนอกด้วย เพื่อกำหนดเวลาในการบริการให้สอดคล้องกัน

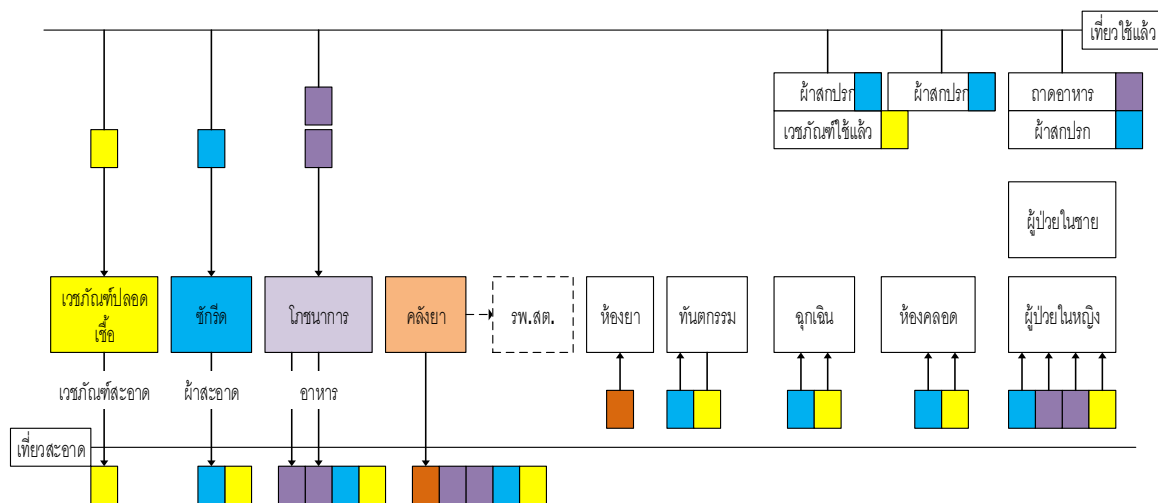
อีกขั้นตอนคือ การจ่ายยาผู้ป่วยนอก ขั้นตอนนี้แพทย์เป็นผู้สั่งจ่ายยาผ่านระบบสารสนเทศ อย่างไรก็ตามการหยิบยาจะเกิดขึ้นเมื่อผู้ป่วยมาแสดงตนที่ห้องจ่ายยาผู้ป่วยนอก ทั้งนี้อาจเกิดมาจากสาเหตุที่ผู้ป่วยไม่มารับยาหลังพบแพทย์บ้าง อย่างไรก็ตามเหตุการณ์ในลักษณะเกิดขึ้นในสัดส่วนไม่มากนัก ในขั้นตอนนี้สามารถทำกระบวนการคู่ขนานกัน กล่าวคือ เมื่อแพทย์สั่งจ่ายยา ให้พิมพ์ใบสั่งยาและสติ๊กเกอร์ออกมาที่ห้องยาผู้ป่วยนอก เพื่อให้เภสัชกรประจำห้องยาผู้ป่วยนอกจัดยาในทันที ขณะที่ผู้ป่วยกำลังรับคำแนะนำสู่ศึกษาจากพยาบาลหลังพบแพทย์ เมื่อผู้ป่วยรับคำแนะนำเสร็จสิ้นแล้ว สามารถมารับยาที่ห้องยาผู้ป่วยนอก ซึ่งเป็นการลดทอนเวลาในการรอรับยาของผู้ป่วยให้น้อยลงได้มาก ลักษณะการจัดลำดับแบบคู่ขนาน แสดงดังภาพที่

ภาพที่ 21 : ลักษณะการจัดลำดับแบบคู่ขนาน

6 การขนส่งสินค้าแบบส่งเป็นเที่ยว

การขนส่งเป็นเที่ยว (Milk Run) เป็นการขนส่งที่มีจุดในการส่งมอบสินค้ามากกว่าหนึ่งจุด ในการขนส่งแต่ละเที่ยว เช่น ขนส่งเครื่องผ้าจากหน่วยซักกรีด และนำส่งยังหอผู้ป่วย หน่วยอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน ห้องคลอด เป็นต้น วิธีการขนส่งลักษณะนี้ สามารถใช้ควบคู่กับวิธีการคัมบัง ดังที่กล่าวมาก่อนหน้านี้การขนส่งเป็นเที่ยวมีหลักการดังแสดงในภาพที่ 22

ภาพที่ 22 : การขนส่งสินค้าเป็นเที่ยว

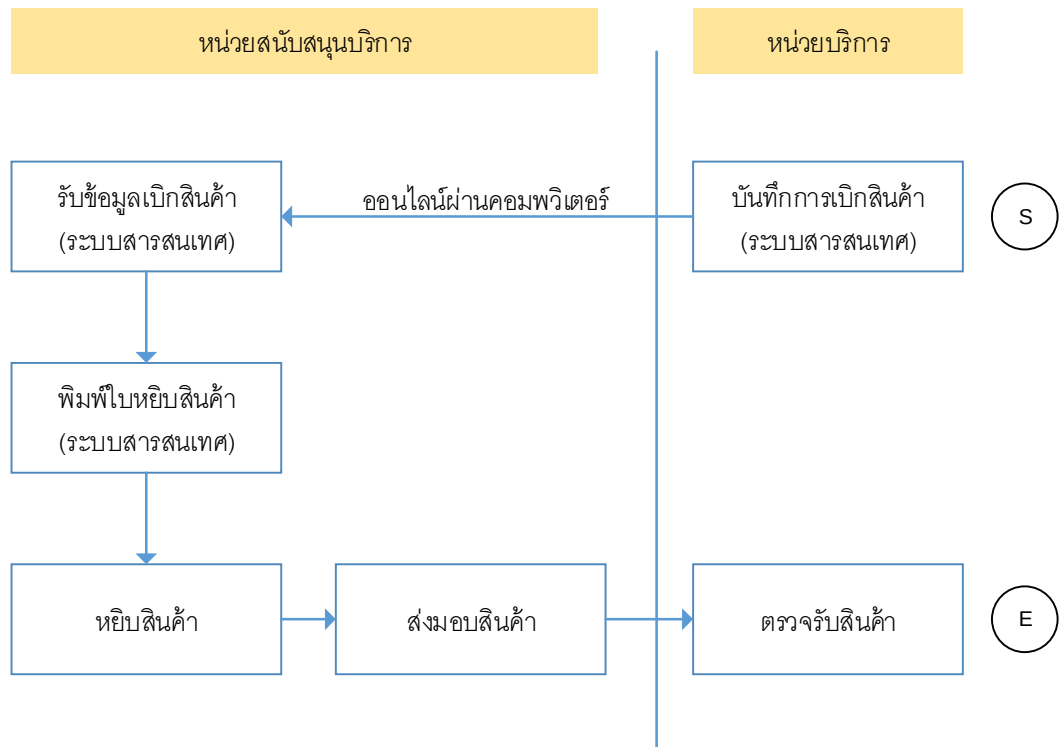
7 การใช้กระดานแข็ง(Future Board) คั่นสินค้า

ผลการสัมภาษณ์พบว่า คลังสินค้ามีการจัดวางสินค้าโดยการเว้นช่องว่างเป็นตัวคั่นสินค้าที่ต่างกัน โดยทั่วไปมี 2 ลักษณะคือ สินค้าต่างล็อตการผลิต และสินค้าต่างชนิดกัน ประกอบกับอุปกรณ์ชั้นวางไม่เหมาะสมมากนัก และพื้นที่จัดเก็บค่อนข้างน้อย เพื่อให้การใช้พื้นที่เต็มประสิทธิภาพมากที่สุด คณะผู้วิจัยแนะนำการใช้กระดานแข็ง (Future Board) เพื่อคั่นสินค้าที่มีล็อตการผลิตต่างกันหรือชนิดสินค้าต่างกัน โดยที่กระดานแข็งดังกล่าวมีการระบุชื่อ ลักษณะรูปภาพสินค้า และลักษณะเน้นที่สำคัญของสินค้านั้นๆ

8 พัฒนาระบบการเบิกสินค้าออนไลน์

ผลการสัมภาษณ์พบว่าในการเบิกสินค้า เช่น ยา เวชภัณฑ์ วัสดุการแพทย์ วัสดุสำนักงาน เป็นต้น มีการใช้แบบฟอร์มกระดาษเป็นจำนวนมาก และแบบฟอร์มมีหลายรูปแบบ แตกต่างกันตามหน่วยงานที่เป็นผู้จัดเก็บสินค้านั้นๆ คณะผู้วิจัยแนะนำให้พัฒนาระบบการเบิกสินค้าผ่านระบบสารสนเทศ เพื่อเป็นการลดการใช้

กระดาษให้น้อยลง ลดการเดินส่งเอกสารใบเบิกสินค้า ข้อผิดพลาดที่เกิดในเอกสารอันมีสาเหตุของรายการสินค้าที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงแบบฟอร์มที่แตกต่างกัน กรณีที่หน่วยงานยังมีความจำเป็นต้องมีเอกสารการเบิกจ่าย ให้ใช้วิธีการพิมพ์เป็นกระดาษและลงลายมือชื่อผู้รับจ่ายสินค้านั้นๆ ในแต่ละครั้งที่มีการเบิกจ่าย ตามรายสินค้า ขั้นตอนการเบิกจ่ายผ่านระบบสารสนเทศ แสดงดังภาพที่ 23

ภาพที่ 23: ขั้นตอนการเบิกจ่ายผ่านระบบสารสนเทศ

9 การจัดวางพื้นที่การใช้งานและให้บริการ (Layout Plan)

ผลการลงพื้นที่และสัมภาษณ์พบว่า การจัดวางพื้นที่ให้บริการซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพกระบวนการโลจิสติกส์ ทำให้เกิดความล่าช้าการให้บริการ และเกิด Cycle Time การให้บริการที่นานกว่าควรจะเป็น ดังนั้นควรพิจารณาการจัดวางพื้นที่การใช้งานที่เหมาะสม เช่น ในกรณีโรงพยาบาล มีพื้นที่ห้องบัตร จุดซักประวัติ จุดวัดความดัน ชั่งน้ำหนัก ห้องเอ็กซเรย์ มีระยะทางที่ห่างกัน ทำให้ผู้รับบริการต้องเดินไป-มา หลายรอบ

10 การกระจายสินค้าโดยเทคนิค (Cross Docking)

ผลการสัมภาษณ์และลงพื้นที่พบว่า การจัดเก็บสินค้าที่มีน้ำหนักมาก ใช้พื้นที่มากในการจัดเก็บ ใช้แรงงานและเวลาในการขนส่งสินค้าเช่น น้ำเกลือและน้ำยาล้างไต เป็นต้น โอกาสในการพัฒนาปรับปรุงคือการใช้เทคนิค Cross Docking Shipment การรับสินค้าเข้าคลังนั้น ไม่จำเป็นต้องจัดเก็บ จัดวางไว้ที่คลังสินค้าแต่นำสินค้าไปวางไว้ที่หน่วยงานผู้ใช้สินค้าได้เลย เช่น จัดวางน้ำยาล้างไตไว้ในบริเวณใกล้หน่วยไตเทียม เพื่อสะดวกในการใช้งานและการขนส่ง อีกทั้งเป็นสินค้าที่ใช้เฉพาะงานที่หน่วยไตเทียม ไม่มีหน่วยงานอื่นร่วมใช้สินค้านี้ ดังนั้นโรงพยาบาล อาจพิจารณาการใช้เทคนิคนี้เพื่อช่วยการบริหารจัดการโลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพ